

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Tematický výzkum Břeclav

Problematika bydlení

Mgr. Martin Šmoldas, DiS. (martin.smoldas@mmr.cz)

listopad, 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605

Obsah:

Manažerské shrnutí výzkumu v Břeclavi.....	1
Seznam zkratk.....	5
Úvod a cíle tematického výzkumu	6
Základní terminologie	6
Agentura pro sociální začleňování	6
Sociální vyloučení.....	7
Typologie vyloučených lokalit v Břeclavi	8
Metodologie.....	10
Standardy výzkumné práce a práce s informacemi	11
Základní sociodemografická charakteristika města Břeclavi	12
Demografický vývoj.....	13
Identifikované populace a lokality ohrožené sociálním vyloučením.....	16
Historický původ sociálního vyloučení.....	16
Index sociálního vyloučení v Břeclavi	19
Populace ohrožené ztrátou bydlení.....	21
Cílové skupiny dle typologie <i>Ethos</i>	22
Kategorie <i>nejisté a nevyhovující bydlení</i>	28
Riziko ztráty bydlení u lidí s duševním onemocněním	30
Systémové hledisko	30
Populace ohrožené chudobou	32
Příjemci sociálních dávek v Břeclavi.....	33
Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Břeclavi	33
Nezaměstnanost	35
Dluhy a exekuce optikou statistických dat	39
Dluhy občanů vůči obci.....	43
Dluhy na nájemném	43
Dluhy na odpadech a ostatních poplatcích	44
Identifikované sociálně vyloučené lokality.....	45
Lokality a ulice s vyšším podílem osob ohrožených vyloučením optikou statistických dat	46
Lokalita Na Zahradách, Riegrova, Krátká	47

Sídlíště Na Valtické	50
Další vyloučené lokality	51
Bytová problematika na místní úrovni	53
Domovní a bytový fond ve městě	53
Realitní trh	53
Prodejní ceny bytů a nájemné	54
Městský bytový fond	55
Privatizace městského bytového fondu	55
Stávající bytový fond města	56
Dispozice a obsazenost bytů	58
Bytová politika a správa bytového fondu	59
Dluhy na nájemném	60
Plánovaná opatření v oblasti sociálního bydlení	61

Seznam obrazových příloh:

Obrázek 1 – Typologie vyloučených lokalit dle ASZ	9
Obrázek 2 – Nouzový přístřešek v blízkosti nádraží v Břeclavi	21
Obrázek 3 – Drážní objekt v Břeclavi sloužící jako nouzový přístřešek pro osoby bez domova	24
Obrázek 4 – Drážní objekt v Břeclavi sloužící jako nouzový přístřešek pro osoby bez domova	25
Obrázek 5 – Ubytovna Adelit v Podivíně	28
Obrázek 6 – Lokalita Na Zahradách, Riegrova, Krátká	47
Obrázek 7 – Sídlíště Na Valtické	50
Obrázek 8 – Vránův Mlýn	52
Obrázek 10 – Bytový komplex "Na Lukách" v Břeclavi	54

Seznam grafů:

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel města Břeclavi mezi lety 1869 - 2020	13
Graf 2 – Úbytek a přírůstek obyvatel v Břeclavi v letech 2016 – 2020	14
Graf 3 – Vývoj počtu obyvatel Břeclavi v letech 2016-2020 dle tří hlavních věkových kategorií	15
Graf 4 – Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 a 2020)	34
Graf 5 – Srovnání podílů příjemců příspěvku na péči mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 a 2020)	35
Graf 6 - Vývoj nezaměstnanosti v Břeclavi v letech 2016 – 2021	36

Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti v Břeclavi v letech 2016 – 2021 s ohledem na sezónní výkyvy	36
Graf 8 – Podíly nezaměstnaných z celkového počtu PNO v Břeclavi dle dosaženého vzdělání (březen 2021).....	37
Graf 9 - Srovnání podílů (v %) nezaměstnaných osob mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 až 2021)	38
Graf 10 - Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob v Břeclavi.....	38
Graf 11 – Srovnání podílů (v %) dlouhodobě nezaměstnaných osob mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 až 2020)	39
Graf 12 – Procentuální podíl vícečetných exekucí v Břeclavi v roce 2019	41
Graf 13 – Srovnání podílů osob v exekuci mezi Břeclaví, ORP, Jihomoravským krajem a ČR v letech 2016, 2017 a 2020.	41
Graf 14 – Srovnání podílů osob v osobním bankrotu mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2018 a 2020).....	42
Graf 15 – Srovnání podílů osob v bankrotu z celkového počtu osob v exekuci mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2018 a 2020)	42
Graf 16 – Věková struktura obyvatel lokality Na Zahradách, Riegrova, Krátká	48

Seznam map

Mapa 1 - Břeclav	12
Mapa 2 – Grafické znázornění jednotlivých kategorií indexu sociálního vyloučení v JMK	20

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Pracovníci institucí, se kterými proběhl strukturovaný rozhovor, nebo byli osloveni s žádostí o poskytnutí dat	10
Tabulka 2 – Obce dle bodového rozpětí indexu sociálního vyloučení v roce 2018.....	20
Tabulka 3 – Počty osob bez střechy	25
Tabulka 4 – Počty osob bez bytu.....	27
Tabulka 5 – Počty osob v nevyhovujícím nebo nejistém bydlení v Břeclavi (spodní hranice odhadu)	29
Tabulka 6 – Počty vybraných dávek vyplacené v Břeclavi v letech 2016 – 2020	33
Tabulka 7 – Statistické údaje o exekucích v Břeclavi I.....	39
Tabulka 8 – Statistické údaje o exekucích v Břeclavi II.....	40
Tabulka 10 – Průměrný měsíční počet příjemců a SPO u PnŽ v SVL v letech 2017 a 2020.....	46
Tabulka 11 – Průměrné podíly příjemců PnŽ za rok 2020 ve vybraných ulicích Břeclavi	47
Tabulka 12 – Přehled bytů ve vlastnictví města Břeclav	57
Tabulka 13 – Dispozice standardních a služebních bytů ve vlastnictví města Břeclavi	58
Tabulka 14 – Obsazenost městských bytů dle jednotlivých dispozičních typů	58
Tabulka 15 – Dispozice bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené	58
Tabulka 16 – Obsazenost bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené dle jednotlivých dispozičních typů.....	59

Manažerské shrnutí výzkumu v Břeclavi

Hlavním cílem výzkumu bylo provést **analýzu příčin a projevů sociálního vyloučení v oblasti bydlení** a vytvořit **analytické podklady** pro revizi *Strategického plánu sociálního začleňování*.

Problematika sociálního vyloučení v Břeclavi **nemá jednoznačné prostorové ohraničení** a netýká se ani **žádné konkrétní etnické skupiny**. S největšími sociálními problémy se v Břeclavi v tuto chvíli nepotýkají obyvatelé nějaké specifické vyloučené lokality, ale **vyloučené populace žijící napříč celým městem**. Nejzávažnější sociální problémy se týkají **lidí ohrožených ztrátou bydlení**.

Zpráva navazuje na Vstupní analýzu z roku 2017, která přinesla podklady pro obnovenou spolupráci ASZ s Břeclaví v režimu KPSVL. Oproti roku 2017 se situace částečně proměnila, ale systémové a **strukturální problémy přetrvávají a dokonce se v řadě ohledů prohloubily**.

Doposud **nenaplněnou zůstává potřeba zřízení trvalé nocležny pro osoby bez přístřeší**. Její roli sezónně suplovala budova bývalé policejní ubytovny, kde byla v minulých letech po dobu zimních měsíců zřizována tzv. útulna.

Dlouhodobé diskuse o nutnosti **vytvoření městského systému sociálního bydlení** zatím **nevedly ke konkrétním krokům**, vyjma **stručné vize pro výstavbu sociálních bytů** ve dvou lokalitách a **návrhu na částečné přenastavení systému pro přidělování městských bytů**. Od roku 2017 i nadále pokračovaly **převody či odprodeje některých zbývajících bytů**.

Stále méně ubytoven v Břeclavi je ochotno **přijímat sociálně slabé klienty či příjemce sociálních dávek**. Vyjma některých individuálních případů, přijímá tuto klientelu ve velmi omezené míře v podstatě již jen **Ubytovna Gumotexu na Mládežnické ulici**.

Po několika letech byl znovu otevřen **Penzion Pohoda v Charvátské Nové vsi**, což způsobila především **poptávka po ubytovacích kapacitách pro osoby v bytové nouzi**. V současné době je zde ubytováno asi 13 osob, z toho asi 3 děti a jedná se vesměs o Romy. Na ubytování zde **není možné čerpat dávku HN doplatek na bydlení**

Ve Vstupní analýze z roku 2017 byla podrobně popsána **existence několika squatů v centru města či v okolí nádraží**, kde se v daném čase pohybovalo přibližně **22 - 25 lidí**. V tomto ohledu se však situace výrazně změnila a celkově se **možnosti využívat tento typ**

nouzového přístřeší pro osoby bez domova ve městě snížily. Squaty „Stará školka“ a „Miami“ v roce 2020 zanikly kvůli záměrům nových vlastníků a tzv. Bunkr u Vídeňáků (železničního mostu) vyhořel a je v současné době prázdný. Největší ze squatů – **Vránův mlýn se částečně vyprázdnil a momentálně zde bydlí pouze jedna osoba.** Situace je však **poměrně dynamická**, a tak se naopak objevilo několik nových squatů, například **vybrané objekty či provizorní přístřešky v širším areálu nádraží** (kde nyní přebývá až 12 lidí).

V roce 2018 nebyla obnovena **akreditace sociální služby Azylového domu**, provozovaného oblastní Charitou Břeclav. V budově vlastněné městem byla následně zřízena tzv. **Sociální ubytovna s kapacitou 35 osob.** Dne 24. 5. 2021 však byla budova **poškozena při krupobití a vichřici a následně stržena** a město tak přišlo o jedny z posledních kapacit krizového bydlení, které doposud nebyly ničím nahrazeny.

Vlivem výše popsanych okolností **dnes v Břeclavi nejsou prakticky žádné kapacity pro osoby v bytové nouzi** a dochází kvůli tomu k **výraznému přesunu těchto lidí do okolních obcí.** Jedná se především o ubytovnu Adelit v Podivíně, Ubytovnu U Elektrárny v Hodoníně a další menší ubytovny, pobytové sociální služby či dokonce squaty.

Všechny výše uvedené skutečnosti paradoxně vedly k **dočasnému úbytku části osob bez přístřeší či v bytové nouzi z breclavských ulic.** Jak je patrné z níže uvedeného výčtu osob ohrožených bezdomovectvím **dle typologie ETHOS**, oproti roku 2017 se **snížil počet osob bez střechy přímo v Břeclavi asi na polovinu a bez bytu asi o třetinu až dvě pětiny**

Dle typologie ETHOS se v Břeclavi nacházelo **23 – 28 osob bez střechy, 56 osob bez bytu a 191 – 209 osob v nevyhovujícím či nejistém bydlení.** K tomu je však nutné připočíst minimálně **4 osoby bez střechy a dalších 80 – 81 osob bez bytu, kteří se kvůli chybějícím kapacitám přesunuly dočasně mimo Břeclav.**

Hodnota indexu sociálního vyloučení za **rok 2020 činila Břeclavi 10 bodů.** Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že co do hodnoty indexu se například **v roce 2018 řadila Břeclav mezi 8,3 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky.** Více zasažené byly v rámci kraje města **Brno, Hodonín, Veselí nad Moravou a obce na Znojemsku.** Z uvedených indikátorů se na výši indexu v Břeclavi projevil nejvíce **podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob**, naopak nejmenší podíl z hodnoty měly **předčasné odchody ze ZŠ**, které se ve školním roce 2019/2020 týkaly 7 žáků.

V roce 2020 bylo v Břeclavi měsíčně průměrně **151 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ).**

Procentuální podíl osob v exekuci z celkové populace Břeclavi byl relativně vysoký. Podle dostupných dat za rok 2020 činil **8,5 % a týkal se celkem 1790 obyvatel**. Většina exekuovaných se v Břeclavi se potýká s **vícenásobnými exekucemi – celkově jde až o 73 % (1307 osob) exekuovaných**.

Podle údajů z Mapy bankrotu, bylo v Břeclavi v roce **2019 282 osob, tedy 1,4 % obyvatel starších 18 let v procesu oddlužení**. Pokud porovnáme množství osob v bankrotu s počty exekuovaných, docházíme v případě Břeclavi k **podílu zhruba 16 % osob v insolventci z celkového počtu osob postižených exekucí**.

Za sociálně vyloučenou, je v Břeclavi obvykle označována lokalita **Na Zahradách, Riegrova, Krátká**. Dle dostupných statistických dat je patrné, že v rámci Břeclavi se opravdu jedná o **místo zvýšené koncentrace některých sociálně problémových jevů**. Žije zde zhruba **1 % obyvatel města**, ale počet příjemců dávek **HN v této lokalitě činí asi 20 % z celkového počtu příjemců ve městě**. Výraznější je také zadlužení zdejších obyvatel vůči městu.

V Břeclavi se **průběžně staví nové byty**, nicméně **poptávka stále převyšuje nabídku**. V posledních několika letech se však **situace na realitním trhu mění** a výrazně roste **poptávka po menších bytech a také po nájemním bydlení**. Od roku **2018 se proto tempo výstavby výrazně zrychlilo** a vzniklo, nebo se připravuje hned několik nových bytových komplexů

Město Břeclav je současně době vlastníkem **210 bytů, což představuje zhruba 2 % všech bytových jednotek na území města**. Ještě v polovině roku **2017 bylo přitom ve vlastnictví obce bytů 322**, a došlo tak **ke snížení počtu bytů o přibližně o 35 %**, kdy bylo **odprodáno či převedeno celkem 112 městských bytů**. Většina z těchto odprodejů byla však plánována již v roce 2017. V budoucnu dojde s velkou pravděpodobností ještě **k převedení či odprodeji dalších 17 bytů**.

Pokud vydělíme počet obyvatel počtem obecních bytů, vychází nám v Břeclavi v současné době **přibližně jeden obecní byt na 108 obyvatel**.

V obecních bytech v době výzkumu bydlelo **393 lidí, tedy asi 1,6 % obyvatel Břeclavi**. Dle našich odhadů se v nich nacházelo přibližně **20 domácností** (cca 9 % z celkového počtu městských bytů) **příjemců dávek hmotné nouze s odhadovaným počtem společně posuzovaných osob 60**.

Městské byty jsou nově pronajímány **na dobu určitou – na jeden rok s možností prodloužení až na dobu neurčitou**. **U většiny městských bytů jsou ale v současnosti uzavřeny smlouvy na dobu neurčitou**. Konkrétně se jedná o **117 standardních nebo služebních bytů a 72 bytů pro seniory nebo osoby zdravotně postižené**. U dalších 7 standardních bytů je smlouva uzavřena na 3 – 6 měsíců a u 5 bytů na 6 – 12 měsíců. Kratší

smlouvy jsou také uzavřeny u bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené. U těchto bytů je kratší smlouva uzavřena na 3 – 6 měsíců a u 2 bytů a u 3 bytů na 6 – 12 měsíců.

Výše nájemného je v městských bytech rozdělena do dvou kategorií. V bytech zvláštního určení, mezi které patří **byty pro seniory a zdravotně postižené, je nájemné 19,62 Kč za m²—V ostatních, standardních a služebních bytech je potom jeho smluvní výše stanovena na 66 Kč za m².**

V listopadu 2021 město evidovalo **21 dlužníků na nájemném, z toho 11 v lokalitě Na Zahradách, Riegrova, Krátká.** Celkový dluh na nájemném činil 155 00 Kč.

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – Doplatek na bydlení

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR.

HN – Hmotná nouze

IPRM – Integrovaný plán rozvoje města

KoP ÚP – Kontaktní pracoviště Úřadu práce

MěÚ – Městský úřad

MOP – Mimořádná okamžitá pomoc

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

JMK – Jihomoravský kraj

OZKSV - Oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

PnB – Příspěvek na bydlení

PNO – Podíl nezaměstnaných osob

PnŽ – Příspěvek na živobytí

RK – Realitní kancelář

SPO – Společně posuzované osoby (příjemců dávek)

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

O.P.S. – Obecně prospěšná společnost

ORP – Obec s rozšířenou působností

OZP – Osoby zdravotně postižené

SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů

SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností

SVJ – Společenství vlastníků jednotek

UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ÚP – Úřad práce

ZŠ – Základní škola

Z. Ú. – Zapsaný ústav

Úvod a cíle tematického výzkumu

Následující zpráva předkládá výsledky výzkumu realizovaného pracovníky Odboru pro sociální začleňování (Agentury) Ministerstva pro místní rozvoj v období od srpna do října 2021. Výzkum byl realizován v úzké spolupráci s městským úřadem Břeclav, jenž je hlavním partnerem ASZ na lokální úrovni.

Hlavním cílem výzkumu bylo vytvořit lokálně i tematicky úzce zaměřenou analýzu příčin a projevů sociálního vyloučení v oblasti bydlení a vytvořit analytické podklady pro tvorbu aktualizované verze *Strategického plánu sociálního začleňování*. Zpráva má základní popisný a souhrnný charakter.

Předkládaný dokument vznikl primárně jako podklad pro systémová opatření zaměřená na sociální politiku obce a jejích partnerů a zároveň jako vodítko pro další analytickou práci Agentury a interní evaluaci výsledků vlastní činnosti. Zájemcům poslouží **jako materiál pro základní orientaci v tématu a jako předloha pro kvalifikovanou diskusi o dané problematice**.

Zpráva navazuje na Vstupní analýzu Břeclav z roku 2017, respektive její výsledky doplňuje či aktualizuje. Oproti původní zprávě, se v aktualizované verzi tolik nevěnuje hloubkovému popisu kontextu či historických či strukturálních příčin sociálního vyloučení, neboť ty byly již komplexně popsány právě ve vstupní analýze. V předkládané zprávě se proto na některých místech odvoláváme na původní text, nebo využíváme takřka identické pasáže a současný kontext doplňujeme pouze v případech, kdy se situace změnila.

Základní terminologie

Kapitola popisuje některé základní termíny a teoretická východiska užívaná na dalších stranách dokumentu.

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- **Pomáhá obcím a městům** při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na realizaci těchto postupů.

- **Propojuje přitom místní subjekty** (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, státní úřady, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- **Přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě**, spolupracuje s ministerstvy, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení mají v řadě ohledů sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel. Zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se **potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň**, jejichž souběžné řešení je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení jsou materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách pomoci v hmotné nouzi, nízká kvalita nebo nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, **vysoká míra zadlužení**, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje z běžného života ve společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se, stejně jako lokální kontext, mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika, nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL) nebo o oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV). V dokumentu jsou záměrně užity oba pojmy, a to jak z důvodů jejich použití v původních zdrojích, na které se tento text odkazuje, tak i z důvodů zažitého používání pojmu SVL v rámci dané problematiky.

Oblasti či lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Typologie vyloučených lokalit v Břeclavi

Níže uvedený obrázek přehledně znázorňuje typologii lokalit, které se dle zkušeností pracovníků ASZ ve spolupracujících obcích vyskytují nejčastěji. Typologii jsme v Agentuře vytvořili proto, že obecné spojení sociálně vyloučená lokalita (SVL) kvůli svému nadužívání postupně ztratilo schopnost výstižného popisu reality - skutečný stav totiž spíše zkresluje. Vlivem mediálního obrazu dnes pojem SVL vzbuzuje hlavně představu vybydlené bytovky nebo sídliště na periferii města. Realita je však v mnohém pestřejší a vymyká se jednoduchým prototypům, ačkoliv v Břeclavi existují lokality, které jsou běžně označovány jako SVL.

Dle naší typologie v Břeclavi rozlišujeme lokality typu *B1 – Sociálně vyloučený bytový dům* (v případě Břeclavi se jedná o ubytovny či penzion), typu *B2 – Skupina sociálně vyloučených bytových domů* a typu *C2 – Skupina bytových domů a vyšším podílem sociálně vyloučených bytů*. Kromě toho se na Břeclavsku nalézají ještě také opuštěné budovy či komplexy, využívané osobami bez přístřeší jako squaty. Tyto se v naší typologii sice nenacházejí, ale běžně jsou v agenturních zprávách označeny jako typ či kategorie Z. Podrobnosti lze nalézt v dalších pasážích textu.

Obrázek 1 – Typologie vyloučených lokalit dle ASZ

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Zdroj: ASZ

Metodologie

Předkládaná práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody a pracuje jak s „tvrdými“ faktografickými, historickými a statistickými daty, tak i s osobními a profesními postřehy, zkušenostmi a hodnocením oslovených místních aktérů či respondentů. V rámci výzkumu byly použity následující metody:

- **„Desk research“**, neboli sekundární analýza dat, která slouží k vyhodnocování informací z odborných studií a textů, úředních a městských dokumentů či archivních pramenů nebo z veřejně dostupných internetových zdrojů.
- **Analýza datových matic** (primárních dat) vytvořených pro potřeby výzkumu. Datové matice vznikaly v součinnosti se zaměstnanci MěÚ Břeclav, MPSV, KoP ÚP a dalších institucí či systémových aktérů.
- **Hloubkové strukturované nebo polo-strukturované rozhovory** probíhaly s tzv. institucionálními aktéry¹, tedy se zástupci institucí, organizací, či firem, jež se problematikou přímo zabývají, nebo se jich alespoň nějakým způsobem dotýká. **Celkem proběhlo asi 16 rozhovorů v délce 20 - 90 minut, kterých se účastnilo přibližně 14 systémových aktérů.**
- **Terénní šetření – pozorování a rozhovory v terénu** probíhaly ve spolupráci s terénními pracovníky MěÚ nebo neziskových organizací. Stručných rozhovorů se v rámci šetření zúčastnilo přibližně 18 osob z cílové skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením a také několik systémových aktérů.
- Další informace pro tuto analýzu jsme pak získali v rámci komunikace s partnery telefonicky, elektronickou poštou nebo při zmíněné tvorbě datových matic. Seznam všech aktérů oslovených pro potřeby výzkumu je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1 – Pracovníci institucí, se kterými proběhl strukturovaný rozhovor, nebo byli osloveni s žádostí o poskytnutí dat

Partnerské a spolupracující instituce	Počet oslovených aktérů
Městský úřad Břeclav a městské organizace	9
Neziskové organizace	7
Pracovníci obecních úřadů dalších obcí ORP Břeclav	3
Státní úřady a instituce	5
Představitelé samosprávy dalších obcí ORP Břeclav	14
Zdravotnická zařízení	5

¹ Institucionální aktéři jsou dále v textu označováni rovněž jako *systémoví aktéři* nebo jen *aktéři*.

Ubytovací zařízení	6
Další aktéři	1
Agentura pro sociální začleňování	4

Zdroj: ASZ

- **Doplňkové rozhovory či žádosti o informace realizované on-line, elektronickou poštou nebo telefonicky**
- **Zpracování a interpretace dat**

Standardy výzkumné práce a práce s informacemi

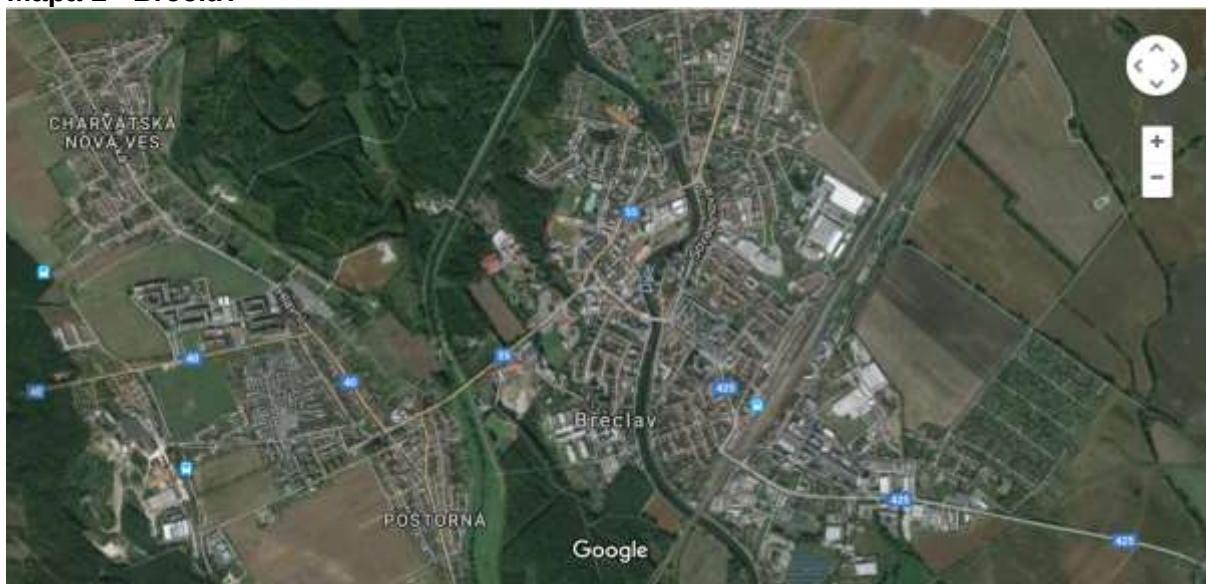
Výzkumníci ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno užitím vhodných nástrojů výzkumu a jejich vzájemným ověřováním (triangulací).

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů nebo poznámek z terénu až po analýzu a interpretaci sebraných dat.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Základní sociodemografická charakteristika města Břeclavi

Mapa 1 - Břeclav

Zdroj: googlemaps.com

Město Břeclav se nachází v jihovýchodní části Jihomoravského kraje. Je správním centrem – obcí III. typu (ORP) a administrativně spadá pod stejnojmenný okres. **K 31. 12. 2020 činil počet zdejších obyvatel 24 554 osob** (ČSÚ, nedatováno), což z Břeclavi činilo třetí nejlidnatější město v kraji.

Moderní rozvoj města se datuje od roku 1839, kdy bylo započato s výstavbou železniční tratě z Vídně do Krakova s přípojkou v Břeclavi. Následný průmyslový rozkvět dal vzniknout řadě významných hospodářských podniků. Současná podoba města vznikla spojením čtyř historických částí Břeclav, Stará Břeclav, Poštorná a Charvatská Nová Ves.

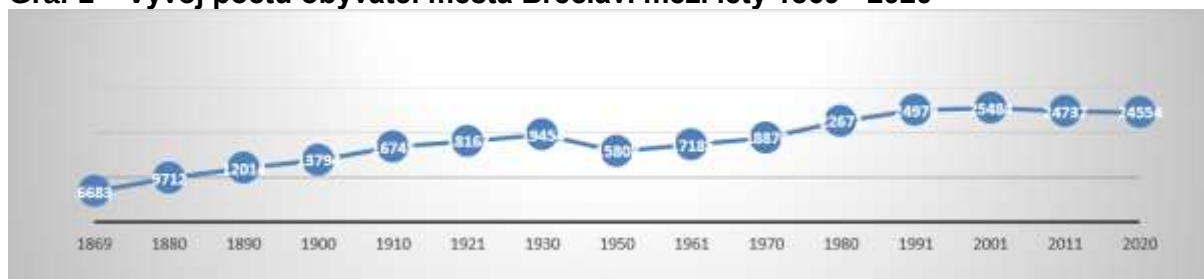
Za druhé světové války výrazně klesl počet obyvatel kvůli vysídlení části českého obyvatelstva a místních židů a následně pak i v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva. Chybějící lidské kapacity doplňovali po válce osadníci přicházející z různých koutů Československa, mezi nimi i slovenští Romové. Začátkem 70. let 20. století dosáhl počet obyvatel předválečné úrovně a v následujících dvou desetiletích se téměř zdvojnásobil. Svého vrcholu dosáhl v roce 2001, nicméně od té doby pozvolna klesá. Příčiny současného odlivu obyvatel jsou například nedostatek atraktivních pracovních příležitostí (pro kvalifikované) a kulturního vyžití, možností studia nebo nedostatek volných bytů adekvátních parametrů či pozemků k výstavbě, především pak pro mladé rodiny.

Specifickým problémem Břeclavi je také obtížná a dlouhodobě nedořešená dopravní situace mezi Poštornou a zbytkem města, která je pro veřejnost tématem prvořadě důležitosti.

I v současné době je Břeclav důležitým průmyslovým střediskem s řadou pracovních příležitostí. Nejvýznamnějším místním podnikem je závod Gumotex, zaměstnávající přibližně 1400 lidí, dále například Fosfa a.s., OTIS a.s., BORS Břeclav a.s., Poštorenské keramické závody, ALCA plast, Moraviapress a.s., Zámecký pivovar Břeclav, Racio a.s. a mnoho jiných. Město je rovněž charakteristické rozvíjejícím se cestovním ruchem, především v souvislosti s nedalekým Lednicko-Valtickým areálem zapsaným od roku 1996 na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Demografický vývoj

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel města Břeclavi mezi lety 1869 - 2020

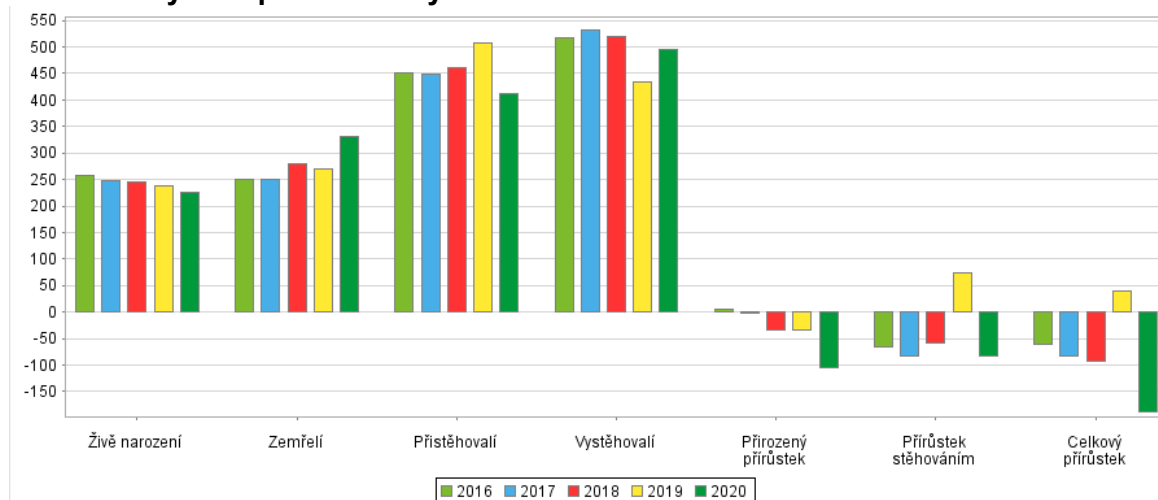

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování ASZ

Demografický vývoj Břeclavi nezaznamenal v posledních letech žádné dramatické výkyvy. Počet obyvatel v posledních desetiletích mírným tempem průběžně klesá. Kvůli setrvalému poklesu je současný stav obyvatel srovnatelný přibližně druhou polovinou 80. let. (přičemž svého maxima dosáhl okolo roku 2001). Hlavním faktorem, který se podílí na klesajícím počtu obyvatel, je jejich stěhování z města (viz graf 2), které (spolu s vyšší mírou úmrtnosti ve srovnání s porodností) převyšuje přírůstek.

V letech 2016 – 2020 klesal počet obyvatel města průměrně o 77 obyvatel ročně (celkem 387). Z toho se v průměru 500 z nich ročně vystěhovalo (celkem 500). Počet vystěhovalých převyšoval za posledních 5 let přistěhované o 216 osob.

Graf 2 – Úbytek a přírůstek obyvatel v Břeclavi v letech 2016 – 2020

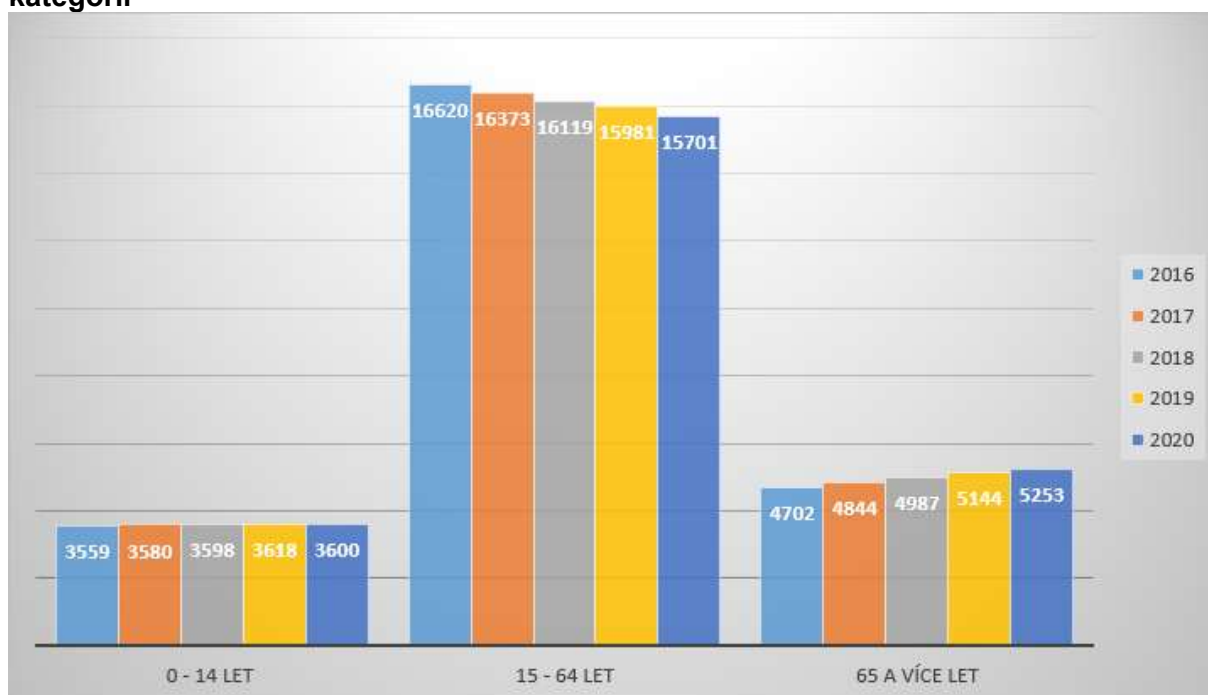
Zdroj: ČSÚ

Kromě celkového úbytku obyvatel se také zvyšuje průměrný věk a narůstá počet obyvatel nad 65 let. Těchto osob přibýlo v Břeclavi oproti stavu v roce 2016 **téměř 12 %** (4702 v roce 2016, 5253 v roce 2020).

Zároveň ubývá obyvatelstvo v produktivním věku, za posledních 5 let o 919 lidí (cca 5,5 %). Problém tedy nepředstavuje pouze odliv mladší a vzdělanější populace, ale i úbytek všech skupin obyvatelstva, které se podílejí na ekonomické produktivitě.

Naopak ve sledovaném období mírně narostl počet dětí ve věku 0 – 14 let. Mezi lety 2016 – 2020 o 1,2 %, (z 3559 na 3600).

Graf 3 – Vývoj počtu obyvatel Břeclavi v letech 2016-2020 dle tří hlavních věkových kategorií

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování ASZ

V období let 2016–2020 se zvýšil také průměrný věk občanů Břeclavi, a to ze **42,8 na 43,8** tedy celkem o 1 rok.

Identifikované populace a lokality ohrožené sociálním vyloučením

Problematika sociálního vyloučení v Břeclavi nemá jednoznačné prostorové ohraničení a netýká se ani žádné konkrétní etnické skupiny. Jinými slovy, s největšími sociálními problémy se v Břeclavi v tuto chvíli nepotýkají obyvatelé nějaké specifické vyloučené lokality, ale vyloučené populace žijící napříč celým městem, přičemž přiznaná romská etnicita² je v tomto ohledu jen jednou z mnoha dalších okolností. Výsledky našeho výzkumu ukazují, že **nejzávažnější sociální problémy se napříč etnickými skupinami týkají lidí ohrožených ztrátou bydlení**, kteří žijí v neustálém provizoriu, jsou nuceni střídat místa pobytu a jejich situace se tak vymyká jasnému prostorovému vymezení.

Historický původ sociálního vyloučení

Historickému původu a příčinám sociálního vyloučení jsme se podrobně věnovali ve vstupní analýze (Šmoldas, 2017, S. 16 – 23).

Oproti roku 2017 se situace částečně proměnila, ale systémové a strukturální problémy přetrvávají a dokonce se v řadě ohledů prohloubily.

V původní analýze jsme opakovaně zmiňovali dlouhodobě nenaplněnou potřebu pro zřízení trvalé nocležny pro osoby bez přístřeší, nicméně v tomto ohledu se ani po několikaletém odstupu nic nezměnilo a nocležna dosud zřízena nebyla. Její roli sezónně suplovala budova bývalé policejní ubytovny, kde byla v minulých letech po dobu zimních měsíců zřizována tzv. útulna.

Dlouhodobé diskuse o nutnosti vytvoření městského systému sociálního bydlení zatím nevedly ke konkrétním krokům, vyjma stručné vize pro výstavbu sociálních bytů ve dvou lokalitách a návrhu na částečné přenastavení systému pro přidělování městských bytů (viz. Matušinová, Laubová, 2020), který však bude limitován nízkým počtem obecních bytů. Od roku 2017 i nadále pokračovaly převody či odprodeje některých zbývajících bytů (jakkoliv se jednalo většinou o odprodeje dlouhodobě plánované).

Stále méně ubytoven v Břeclavi je ochotno přijímat sociálně slabé klienty či příjemce sociálních dávek. Vyjma některých individuálních případů, přijímá tuto klientelu ve velmi

² Přiznaná etnicita je taková, kterou člověku připisuje okolí na základě fyziologických znaků, ať už se s ní daný jedinec aktivně ztotožňuje, či nikoliv.

omezené míře v podstatě již jen Ubytovna U Gumotexu na Mládežnické ulici, ve které jsou aktuálně ubytováni čtyři takoví klienti.

Po několika letech byl znovu otevřen Penzion Pohoda v Charvátské Nové vsi, což způsobila především poptávka po ubytovacích kapacitách pro osoby v bytové nouzi. Informaci o znovuotevření Pohody však nelze vnímat jako příliš dobrou zprávu, protože tato ubytovna v minulosti nechvalně proslula koncentrací patologických jevů, vyvoláváním problémů v sousedství a nízkým standardem ubytování. Všechny uvedené problémy zřejmě platí i dnes, jen s tím rozdílem, že současná kapacita ubytovny je třetinová až poloviční oproti minulému stavu. Vzhledem k tomu, že se nejedná o ubytovnu se schváleným provozním řádem, tak na ubytování zde není možné čerpat dávku HN doplatek na bydlení. V současné době je zde ubytováno asi 13 osob, z toho asi 3 děti a jedná se vesměs o Romy.

Ve vstupní analýze z roku 2017 byla podrobně popsána existence několika squatů v centru města či v okolí nádraží, kde se v daném čase pohybovalo přibližně 22 - 25 lidí. V tomto ohledu se však situace výrazně změnila a celkově se možnosti využívat tento typ nouzového přístřeší pro osoby bez domova ve městě snížily. Squaty „Stará školka“ a „Miami“ v roce 2020 zanikly kvůli záměrům nových vlastníků a tzv. Bunkr u Vídeňáků (železničního mostu) vyhořel a je v současné době prázdný. Největší ze squatů – Vránův mlýn se částečně vyprázdnil a momentálně zde bydlí pouze jedna osoba. Na úbytku osob z Mlýna se podepsaly přesuny některých bezdomovců do Podivína či jinam, zhoršené osobní vztahy mezi bývalými obyvateli, či nemožnost na tuto adresu formálně čerpat dávky hmotné nouze (majitel objektu k tomu nesvolil).

Situace je však poměrně dynamická, a tak se naopak objevilo několik nových squatů (byť menšího rozsahu), například vybrané objekty či provizorní přístřešky v širším areálu nádraží (kde nyní přebývá až 12 lidí).

V roce 2018 nebyla obnovena akreditace sociální služby Azylového domu, provozovaného Oblastní charitou Břeclav (dále také „Charita“). V budově vlastněné městem byla následně zřízena tzv. Sociální ubytovna, kterou dále provozovala Charita, jež měla budovu od města pronajatou. V této sociální ubytovně se nacházely především páry, nebo rodiny s dětmi, celkem 35 osob. Dne 24. 5. 2021 však byla budova poškozena při krupobití a vichřici a následně stržena. Pro bezprizorní obyvatele ubytovny zřídilo město ve spolupráci s Charitou dočasné ubytování v budově bývalé policejní ubytovny na ulici U Splavu, nicméně tato možnost se k 31. 8. 2021 uzavřela. Část lidí ze zaniklé ubytovny se uchýlila v městských či komerčních bytech v Břeclavi a širším okolí (Břeclav, Lednice, Poštorná a další obce), přičemž klíčovou roli, v tom sehráli pracovníci organizace IQ Roma servis, kteří vybraným rodinám pomáhali zajistit finanční prostředky na vstupní kauce z několika různých nadací a

rovněž pracovníci MěÚ Břeclav. Minimálně 7 osob však bydlí na nechvalně známé ubytovně U Elektrárny v Hodoníně a 1 osoba dokonce přespává po známých a pravděpodobně se v brzké době ocitne na ulici.

Vlivem výše popsaných okolností dnes v Břeclavi nejsou prakticky žádné kapacity pro osoby v bytové nouzi. Jedná se spíše o výjimky ve formě polo-formálních (ubytování bez smlouvy či v ubytovnách bez schváleného provozního řádu) či zcela neformálních kapacit (squaty, nezkolaudované prostory), kde však částku za ubytování není možné hradit ze sociálních dávek, což je pro řadu klientů limitující. Navíc, ani těchto kapacit není mnoho a je zde podstatně vyšší míra koncentrace socio-patologických jevů, takže se snižuje i možnost změny či zlepšení životních podmínek ubytovaných osob.

Kvůli tomu dochází k výraznému přesunu těchto lidí z Břeclavi do okolních obcí. Jedná se především o ubytovnu Adelit v Podivíně, Ubytovnu U Elektrárny v Hodoníně a další menší ubytovny, pobytové sociální služby či dokonce squaty.

Nejčastějším cílem osob bez přístřeší, které opouštějí Břeclav, se stala ubytovna Adelit v Podivíně. Jedná se o rozsáhlý a lehce nepřehledný areál zahrnující ubytovací i výrobní kapacity, prostor pro ukládání odpadu i bývalé kancelářské prostory, které nyní rovněž slouží k bydlení. V současné době je zde ubytováno asi 40 – 50 osob (včetně zahraničních dělníků z Bulharska). Z tohoto počtu je asi 25 lidí z Břeclavi – jedná se většinou o bezdomovce, příjemce dávek HN nebo invalidního či starobního důchodu. Největším problémem této ubytovny je, že zde nejsou nastavena prakticky žádná režimová opatření, není zde stálý správce a nedochází zde s klienty k sociální práci. Z těchto důvodů je zde poměrně vysoká koncentrace problémových jevů, včetně časté konzumace alkoholu a s tím spojených problémů. Na ubytovně je také nízký technický a hygienický standard a dochází zde k výskytu hmyzu. Tato lokalita dnes beze zbytku naplňuje definici sociálně vyloučené lokality a vedle bloku městských bytů v Břeclavi na ulicích Na Zahradách, Riegrova, Krátká, se nyní jedná dost možná o největší SVL na Břeclavsku. Není proto divu, že existence ubytovny vyvolává nevoli mezi obyvateli Podivína a byla již předmětem jednání na úrovni vedení obcí Podivín a Břeclav.

Dalším cílem břeclavských osob bez přístřeší, které se přesouvají z města, je především ubytovna U Elektrárny v Hodoníně. Zde je celková kapacita 31 osob, z toho aktuálně 9 klientů je břeclavských (7 z nich sem přišlo v důsledku zániku tzv. sociální ubytovny v Břeclavi vlivem krupobití). I na této ubytovně je vysoký výskyt patologických jevů a hovoří se dokonce i o konzumaci drog. Podobně jako v případě podivínského Adelitu, je i zde obtížná snaha sociálních pracovníků o opětovné začlenění svých klientů do běžné společnosti, pokud zároveň nemají jinou možnost, než bydlet v takto patologickém prostředí.

Další absorpční kapacity využívané břeclovskými bezdomovci či osobami v bytové nouzi se nacházejí například na ubytovně ve Tvarožné Lhotě (aktuálně 2 osoby), v Psychosociálním centru „Domeček“ Charity Hodonín (aktuálně 2 osoby), v opuštěném objektu bývalého Kasina v Hodoníně (aktuálně cca 3 osoby) nebo opuštěných objektech v zemědělském areálu v Podivíně, kde aktuálně přebývá asi 7 – 9 osob (včetně břeclovských bezdomovců).

Všechny výše uvedené skutečnosti paradoxně vedly k dočasnému úbytku části osob bez přístřeší či v bytové nouzi z břeclovských ulic. Jak je patrné z níže uvedeného výčtu osob dle typologie ETHOS na stranách 25 a 27, oproti roku 2017 se snížil počet osob *bez střechy* přímo v Břeclově asi na polovinu a *bez bytu* asi o třetinu až dvě pětiny.

Index sociálního vyloučení v Břeclově

Agentura pro sociální začleňování vyvinula jednotný nástroj – index sociálního vyloučení, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém i lokálním rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit.

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Základní územní úrovní, k níž se index sociálního vyloučení vztahuje, reprezentují obce.

Využití administrativních dat umožňuje srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými územními celky a také sledování vývoje rozsahu sociálního vyloučení v čase. Index může sloužit jako nástroj pro dlouhodobý monitoring změn v celkovém rozsahu sociálního vyloučení v Česku či jeho částech a zároveň poskytuje aktuální informace potřebné pro návrhy, realizaci a monitorování sociální politik (ASZ, nedatováno, kráceno).

Index se skládá z několika indikátorů, přičemž jednotlivé indikátory vycházejí z administrativních dat, která jsou centrálně evidována a pravidelně aktualizována. Seznam indikátorů obsažených v indexu je následující:

- příjemci příspěvku na živobytí
- příjemci příspěvku na bydlení
- osoby v exekuci
- dlouhodobě nezaměstnané osoby
- předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy (ASZ, nedatováno, kráceno)

Pro účely systematizace práce s daty jsou obce rozděleny podle počtu bodů v indexu do čtyř následujících kategorií:

- 1. kategorie 0 až 1 bod
- 2. kategorie 2 až 7 bodů
- 3. kategorie 8 až 11 bodů
- 4. kategorie 12 až 30 bodů

Obce spadající počtem bodů do 3. nebo 4. kategorie jsou považovány za sídla s vyšší mírou sociálního vyloučení (na mapě oranžovou a červenou barvou).

Hodnota indexu sociálního vyloučení za rok 2020 činila Břeclavi 10 bodů (pro srovnání: hodnota indexu činila ve stejném roce 7 bodů v rámci JMK a 5 bodů za ORP Břeclav). Od roku 2016 hodnota tamního indexu poklesla o 1 bod z 11 bodů na současných 10. Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že se co do hodnoty indexu se například v roce 2018 řadila Břeclav (s tehdejší hodnotou indexu 9) mezi **4,6 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci Jihomoravského kraje a 8,3 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky (ASZ, 2020)**. Více zasažené byly v rámci kraje města Brno, Hodonín, Veselí nad Moravou a obce na Znojemsku. **Z uvedených indikátorů se na výši indexu v Břeclavi projevil nejvíce podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob, naopak nejmenší podíl z hodnoty měly předčasné odchody ze ZŠ, které se ve školním roce 2019/2020 týkaly 7 žáků (z celkových 218, kteří ukončili ve stejném roce povinnou školní docházku – tedy 3,2 %).**

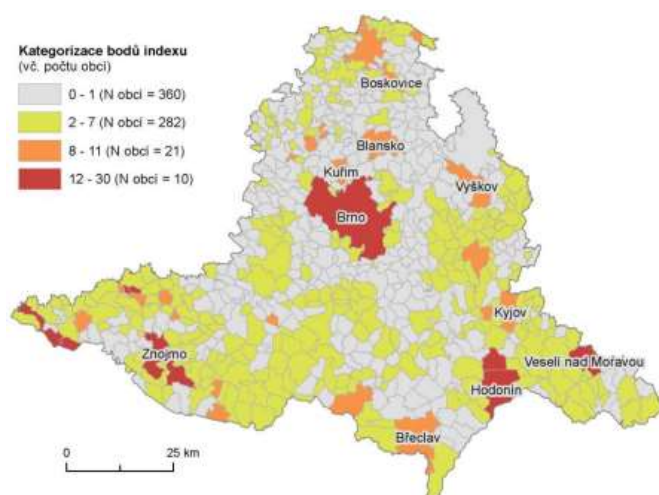
Tabulka 2 – Obce dle bodového rozpětí indexu sociálního vyloučení v roce 2018

Bodové rozpětí	Počet obcí - JHM	% podíl obcí - JHM	Počet obcí - ČR	% podíl obcí - ČR
0 až 1	360	53,5	3344	53,4
2 až 7	282	41,9	2395	38,3
8 až 11	21	3,1	300	4,8
12 až 30	10	1,5	219	3,5
CELKEM	673	100	6258	100

Zdroj: ASZ

Mapa 2 – Grafické znázornění jednotlivých kategorií indexu sociálního vyloučení v JMK

Rok	Hodnota indexu v Břeclavi
2016	11
2017	14

2018	9
2019	8
2020	10

Zdroj: ASZ

Populace ohrožené ztrátou bydlení

Obrázek 2 – Nouzový přístřešek v blízkosti nádraží v Břeclavi

Zdroj: ASZ (foto Martin Šmoldas)

S nejzávažnějšími sociálními problémy se v Břeclavi potýkají jednotlivci ohrožení bezdomovectvím či ztrátou bydlení. Pro ty z nich, kteří jsou nuceni část roku trávit venku nebo v neadekvátních podmínkách, to představuje **bezprostřední ohrožení zdraví nebo dokonce života**³. Pro zbytek občanů města zase **snížování pocitu bezpečí** kvůli nekontrolovatelnému pohybu a přebývání určitého počtu osob venku nebo v opuštěných objektech. Mezi těmito dvěma póly potom existuje skupina lidí, kteří žijí v dlouhodobé nejistotě ohledně budoucnosti jejich bydlení.

Z uvedených důvodů jsme danou problematiku opakovaně v Břeclavi stanovili jako prioritní⁴, a dále v textu operujeme s dvěma různými hledisky, jak s ní pracovat. Tato hlediska přitom zahrnují jak příčiny daného stavu, tak i bariéry bránící návratu do běžného stavu:

- 1) **Hledisko cílových skupin**, zahrnující jak výčet osob nacházejících se v různém stadiu ohrožení dle typologie *Ethos*, tak i souhrn ohrožených cílových skupin včetně naznačení příčin a průvodních jevů problematického stavu.
- 2) **Hledisko místních bytových a ubytovacích kapacit**, pojmenování nejzávažnějších problémů na lokální úrovni a rozbor místního bytového fondu se specifickým zaměřením na bytový fond města. Detailnímu zkoumání bytových kapacit, se věnujeme rovněž v kapitole: *Bytová problematika na místní úrovni*.

Jak si u jednotlivých skupin osob ohrožených ztrátou bydlení ještě ukážeme, specifické příčiny i průvodní jevy propadu do bytové nouze se mohou lišit. **Výjimku tvoří problémy s dluhy a exekucemi, které spojují většinu případů.**

Cílové skupiny dle typologie *Ethos*

Při stanovování výčtu populací i jednotlivců ohrožených v Břeclavi ztrátou bydlení, se opíráme o evropskou typologii ETHOS, používanou i v České republice. Ta vychází z principu, že pojetí domova lze chápat ve třech oblastech, jejichž absence může vést k bezdomovectví. „*Mít domov může být chápáno jako: mít přiměřené bydlení, které může osoba a její rodina výlučně užívat (fyzická oblast); mít prostor pro vlastní soukromí s možností sociálních vztahů (sociální oblast); mít právní důvod k užívání (právní oblast)*. Z toho vyplývají čtyři formy vyloučení z bydlení: **bez střechy, bez bytu, nejisté bydlení, nevyhovující bydlení** – všechny tyto situace ukazují na absenci bydlení.“⁵ Možná překvapivě tedy osoby ohrožené ztrátou bydlení chápeme v širším slova smyslu jako

³ Dle informací sociální kurátora MěÚ Břeclav zemřelo za rok 2020 a část roku 2021 (v rámci ORP Břeclav) přímo na ulici nebo jinde v důsledku kombinace dlouhodobého pobytu v nevyhovujících podmínkách a destruktivního životního stylu přibližně 13 bezdomovců.

⁴ Se stejným záměrem do spolupráce vstupovalo i město Břeclav.

⁵ ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR. Dostupné z: <http://www.feantsa.org>.

bezdomovce či osoby vyloučené z bydlení, přestože v obecně sdíleném pojetí jsou obvykle jako bezdomovci označováni jen lidé přespávající na ulici či v opuštěných objektech. V této zprávě však v souladu s uvedenou typologií rozumíme bezdomovectví jako určité škále problémů těch osob, jejichž bytová nejistota se může v každé chvíli projevit dalším propadem a někteří z nich se nakonec mohou ocitnout i v kategorii „*bez střechy*“, tedy v nejhorším, akutním stadiu bezdomovectví. Jak moc to kterým skupinám obyvatel Břeclavi doopravdy hrozí, se pokoušíme stanovit v níže uvedeném výčtu.

Typologii *Ethos* jsme mírně poupravili a přizpůsobili podmínkám v Břeclavi. V každé z uvedených kategorií přidáváme také příklady možných cílových skupin osob, včetně některých příčin, které vedly k jejich propadu do bytové nouze. Je však potřeba upozornit, že příčiny pádu do bezdomovectví a průvodní jevy bezdomovectví nemusí být vždy totožné, přestože při pohledu z vnějšku může být problematické je od sebe odlišit. **Nejdůležitější příčiny zůstávají totiž pro posouzení zvenčí často obtížně rozpoznatelné, kupříkladu již zmiňované problémy s předlužením a exekucemi. Časté jsou také dramatické problémy v rodině, krajně nízká sebedůvěra nebo psychické problémy.**

Ve všech níže uvedených kategoriích se jedná spíše o odhady spodní hranice počtu těchto lidí (nejvíce se to týká kategorie *nejisté a nevyhovující bydlení*). Vzhledem k velikosti, tranzitní poloze a dopravnímu napojení Břeclavi předpokládáme, že ve městě ve všech uváděných kategoriích ohrožených ztrátou bydlení může figurovat až o několik desítek procent více lidí, než je uvedený nejnižší odhad. Jednoduše tak lze říci, že počítáme jen ty lidi, o kterých víme nebo alespoň tušíme. Jak v textu rovněž několikrát upozorňujeme, nelze jednoduše odlišit osoby bez domova z Břeclavi a z ostatních spádových obcí. Převážná většina z nich totiž čas od času do Břeclavi zamíří a velká část z nich zde také zůstane.

Kromě níže uváděných údajů může jako jiné vodítko pro počet lidí ohrožených ztrátou bydlení posloužit také celkový počet lidí s trvalým pobytem na ohlašovně MěU Břeclav, který v listopadu 2021 činil **1514 osob, z toho 224 mladších 18. let**. Na adrese ohlašovny bylo také nahlášeno průměrně⁶ 42 příjemců dávky HN příspěvku na živobytí s celkovým počtem 69 společně posuzovaných osob.

Odhadované údaje se vztahují převážně k situaci v srpnu až listopadu 2021.

Kategorie Bez Střechy

Do této kategorie osob v Břeclavi řadíme všechny, jejichž momentální situace se nejvíce přibližuje obvyklému chápání bezdomovectví, tedy osoby bez vlastního bydlení či přístřeší. Abychom však výběr co nejvíce upřesnili, tak do této kategorie řadíme následující: **osoby**

⁶ Tedy v průměrném měsíci roku 2020.

žijící venku, ve veřejných prostorech nebo v objektech ke kterým nemají (standardní) právní vztah. To zahrnuje veškeré venkovní přístřešky, stany, staré bunkry, opuštěné objekty, vagony, nádražní čekárny, parky, zahradní chatky (pokud není daná osoba majitelem, nebo zde bydlí se souhlasem majitele), prázdné garáže atp. Souhrnnou kategorii *bez střechy*, jsme rozdělili na podkategorii A, tedy osoby *bez střechy* přímo v Břeclavi, dále podkategorii B, která představuje součet břeclavských bezdomovců, kteří momentálně pobývají bez střechy mimo Břeclav, nakonec podkategorii C, která zahrnuje osoby *bez střechy* v ostatních obcích ORP Břeclav

Obrázek 3 – Drážní objekt v Břeclavi sloužící jako nouzový přístřešek pro osoby bez domova

Zdroj: ASZ (foto Martin Šmoldas)

Naše odhady počtu osob v jednotlivých kategoriích jsou následující:

Tabulka 3 – Počty osob bez střechy

Bez Střechy A: lidé na ulici přímo v Břeclavi – 23 – 28 osob
Bez střechy B: břeclavští bezdomovci aktuálně pobývající <i>bez střechy</i> mimo Břeclav – 4 osoby (squat + nocležna v Hodoníně)
Bez střechy C: lidé na ulici v ostatních obcích ORP Břeclav – 17 – 18 osob

Zdroj: ASZ

Obrázek 4 – Drážní objekt v Břeclavi sloužící jako nouzový přístřešek pro osoby bez domova

Zdroj: ASZ (foto Martin Šmoldas)

Kategorie *Bez bytu*

Do této kategorie řadíme osoby bydlící v některé z následujících forem substandardního bydlení: **ubytovny či azylové domy**. V případě ubytoven pak do této kategorie řadíme především příjemce dávek hmotné nouze, případně sociálně slabé příjemce invalidního či starobního důchodu, nikoliv však dočasné zaměstnance ani gastarbeitry, protože posledně jmenovaných skupin se ohrožení bezdomovectvím obvykle přímo netýká⁷.

V Břeclavi se nachází jeden azylový dům, jehož zřizovatelem je Oblastní charita Břeclav: **Domov svaté Agáty Břeclav** pro matky i otce s dětmi s kapacitou 40 míst, z nichž přibližně 2/3 jsou určené pro děti a dospívající. Mimo azylové domy do kategorie *bez bytu* počítáme také obyvatele ubytoven, kteří se potýkají s hmotnou nouzí. Podle našich informací bydleli v listopadu 2016 sociálně slabí obyvatelé města v celkem 9 ubytovnách, z nichž se ale pouze 5 nacházelo v samotné Břeclavi a další 4 potom v okolních obcích v rámci ORP i mimo ORP. Jedna menší ubytovna („U hřiště“), kde se ovšem soustřeďují převážně místní lidé v bytové nouzi (převážně se jedná o starobní a invalidní důchodce, nebo osoby pracující pouze sezónně), se nachází ve Valticích.

Podle informací sociálních pracovníků se počet lidí v bytové nouzi, kteří by měli možnost bydlet na ubytovnách, průběžně snižuje a majitelé ubytoven už nechťejí přijímat další. V Břeclavi tedy nejsou žádné ubytovny, které by se primárně soustřeďovaly na cílové skupiny příjemců dávek v hmotné nouzi, zřejmě proto, že se daří kapacitu z větší části naplňovat množstvím dělníků pro místní průmyslové podniky. V Břeclavi se také nacházejí ubytovací kapacity bez tzv. schváleného provozního řádu, nebo dokonce zcela neoficiální, kde tedy není možné být příjemcem dávky HN – doplatku na bydlení.

Souhrnnou kategorii *bez bytu*, jsme rozdělili na podkategorii **A, tedy osoby bez bytu přímo v Břeclavi**, dále podkategorii **C, která představuje součet osob z Břeclavi, kteří momentálně pobývají bez bytu mimo Břeclav**, nakonec podkategorii **D, která zahrnuje osoby bez bytu v ostatních obcích ORP Břeclav**. Specifickou podkategorii, kterou jsme nazvali **bez bytu B – tvoří potom jedinci aktuálně pobývající ve výkonu trestu** (s trvalým nebo původním místem pobytu v Břeclavi), kteří se po návratu z instituce nemají kam vrátit a s velkou pravděpodobností skončí opět na ulici

Naše odhady počtu osob v této kategorii jsou následující:

⁷ V některých případech je však možné, že lidé, kteří přišli na ubytovnu kvůli bytové nouzi, si později našli práci a nejsou již tedy příjemci dávek hmotné nouze. Pravděpodobný počet takových lidí je zahrnut v rozpětí naší odchylky při součtu lidí v dané kategorii.

Tabulka 4 – Počty osob bez bytu⁸

Bez bytu A: lidé na ubytovnách či azylových domech v Břeclavi – nejméně 56 osob
Bez bytu B⁹: lidé z Břeclavi ve VTOS, kteří se po propuštění nemají kam vrátit – 28¹⁰ osob
Bez bytu C: břeclavští bezdomovci či osoby v bytové nouzi pobývající <i>bez bytu</i> jinde než v Břeclavi – 55 – 62 osob (především ubytovna Adelit Podivín a ubytovna U Elektrárny Hodonín – kde je dohromady celkem 34 osob, dále se týká rovněž psychiatrických nemocnic v Kroměříži a Brně)
Bez bytu D: lidé bez bytu v ostatních obcích ORP Břeclav – 7 – 9 osob

Zdroj: ASZ

⁸ Alternativní pohled přináší informace, že v prosinci 2020 se v Břeclavi nacházelo 39 SPO v domácnostech pobírajících doplatek na bydlení na ubytovnách a 11 SPO v pobytových sociálních službách.

⁹ Ve Vstupní analýze byly tyto osoby zařazeny do kategorie *bez střechy II.*

¹⁰ Jednalo se o 47 %, tedy téměř o polovinu lidí z Břeclavi, kteří byly ve stejném období ve výkonu trestu.

Obrázek 5 – Ubytovna Adelit v Podivíně

Zdroj: ASZ

Kategorie nejisté a nevyhovující bydlení

Do této skupiny řadíme rodiny a jednotlivce nacházející se v situaci nejistého nebo nevyhovujícího bydlení, ať už nájemního nebo podnájemního. V rámci uváděných kategorií typologie *Ethos* je vyčíslení počtu těchto osob nejproblematictější, jelikož žijí rozprostřeni v bytech po celém městě a jejich situace je obtížně zjistitelná i měřitelná. Může se totiž týkat nájemníků městských bytů i bytů v soukromém vlastnictví, stejně tak osob v nájemním či podnájemním vztahu, případně i dalších skupin lidí. Níže uvedené údaje tak nelze chápat jako konečné, ale spíše jako ilustrativní.

Nejisté bydlení zahrnuje několik problematických životních situací, které znamenají zvýšené riziko ztráty bydlení. Představuje například ohrožení domácnosti dluhy (ať už vůči pronajímateli nebo riziko exekuce na vlastní nemovitost), opakované krátkodobé smlouvy nebo obecně absence smlouvy k užívání bytu. Nejisté je však také bydlení v objektech, které nejsou k bydlení zkolaudovány a mnoho dalších potenciálních hrozeb. Kromě vlastních nájemníků se do problémů mohou dostat také majitelé bytů, což však může mít pro nájemníky stejně závažné důsledky. **Velmi často jsou tyto domácnosti příjemci doplatku na bydlení** (do souhrnu jsme započítali všechny SPO doplatku na bydlení, kteří žijí v bytech)

Specificky zranitelnou skupinou lidí jsou v tomto případě romské rodiny, které se na trhu s byty potýkají s předsudky, a proto pro ně nejistotu představují například i podnájemní smlouvy nebo nejasné rozhodnutí majitele ohledně další budoucnosti bytu. **S trochou nadsázky lze říci, že pro většinu romských domácností je každá změna bydlení spjatá s rizikem jeho ztráty.**

Za nevyhovující bydlení obvykle považujeme přeplněné byty nebo byty bez dostatečného technického zázemí, například bez teplé vody, byty málo vytápěné nebo bez elektrické energie, ale jsou sem také řazeny různé zahradní domky či provizorní objekty, které jsou buď ve vlastnictví dané osoby, nebo zde lidé bydlí se souhlasem majitele.

Nestabilní bytová situace lidí zahrnutých v kategorii *nejisté a nevyhovující bydlení* se může projevit různým způsobem. Nepředpokládáme, že všichni lidé do ní zahrnutí vyhledají v nejbližší době pomoc obce nebo neziskových organizací. Je možné, že se situací vyrovnají sami nebo s pomocí rodiny a přátel, nebo že se odstěhují z města. U většiny uvedených osob a domácností však lze do budoucna počítat s určitým pohybem či dokonce propadem, ke kterému je bude nutit jejich zhoršená bytová situace. V případě náhlé ztráty bydlení se budou potýkat s problémem, jak si obstarat prostředky na kauci a v některých případech i s potenciálními předsudky pronajímatelů. **Část z této skupiny lidí má z minulosti rovněž neuhrazené pohledávky vůči městu, což je vyřazuje z možnosti zažádat o městský byt.**

I v této kategorii jsme počítali pouze s lidmi, na které jsme buď narazili v terénu, nebo jsme jejich existenci zjistili komparací s ostatními zdroji. Jejich celkový počet za město však bude zřejmě mnohonásobně vyšší, než uvádíme.

Naše odhady počtu osob v této kategorii jsou následující:

Tabulka 5 – Počty osob v nevyhovujícím nebo nejistém bydlení v Břeclavi¹¹ (spodní hranice odhadu)

Nevyhovující nebo nejisté bydlení: 191 - 209 lidí (50 – X domácností)
--

Zdroj: ASZ

Vzhledem k uvedeným příčinám situace i odhadovanému počtu osob, lze také postupně očekávat zvyšování poptávky po substandardních formách bydlení, protože dostupné místní kapacity jsou buď nevhodné, nebo plné. **Aktuálně se jedná například o znovuotevření**

¹¹ Pokud bychom vytvořili alternativní odhad postavený místo na příjemcích DnB v bytech, na příjemcích PnŽ v bytech, pak bychom mohli odhad osob v nevyhovujícím a nejistém bydlení zvýšit až na 304 – 331.

Penzionu Pohoda, přesun nemalého počtu osob z Břeclavi do Podivína a další případy.

Riziko ztráty bydlení u lidí s duševním onemocněním

Kromě jiných, patří mezi specifické (nízkopříjmové) cílové skupiny významně ohrožené ztrátou bydlení také lidé se závažným a dlouhodobým duševním onemocněním. Projevy duševního onemocnění často vedou ke ztrátě sociálních dovedností a tím pádem i kompetencí k samostatnému bydlení. Příčinou snížení standardu bydlení, případně i jeho ztráty, je zhoršený zdravotní stav, který může zapříčinit omezení schopností základní údržby bytu (např. zanášení bytu odpadky), může vést ke konfliktům se sousedy, k výpadkům placení nájmu, zadlužení a v konečném důsledku i k úplné ztrátě standardního bydlení. V případech dlouhodobé hospitalizace se zase nemá člověk s duševní nemocí obvykle kam vrátit, ztrácí sociální kompetence a schopnosti péče o sebe a potřebuje při návratu do běžného prostředí podporu spojenou s finančním hospodařením, péčí o sebe a domácnost, podporu při zapojení do využívání běžných služeb, nákupů atp.

Obvykle uváděné procentuální zastoupení duševně nemocných mezi bezdomovci (například dle americké zprávy *Substance and Mental Health Services Administration* z roku 2009) činí **20 – 25 %**. **To by při výpočtu pomocí našich odhadů dle ETHOS představovalo** přibližně následující počty: **bez střechy A: cca 5 – 7 lidí, bez střechy B: cca 1 člověk, bez bytu A: cca 11 – 14 lidí, bez bytu B: cca 6 – 7 lidí, bez bytu C: cca 10 – 13 osob a nejisté nebo nevyhovující bydlení asi 38 – 52 lidí**. Na práci s touto cílovou skupinou se zaměřoval projekt organizace Práh Jižní Morava „**Podpora bydlení lidí s duševním onemocněním na Břeclavsku**“, který realizován od 1. 9. 2018 do 31. 8. 2021.

Systémové hledisko

Doposud jsme hovořili hlavně o příčinách a průvodních jevech bezdomovectví z hlediska cílových skupin. Nyní se pokusíme stručně vyjasnit, v čem spočívá problém na systémové úrovni ze strany obce, státu a dalších aktérů.

- 1) Na Břeclavsku jsou nedostatečné možnosti krizového bydlení. Kromě *Domova svaté Agáty Břeclav*, zřizovaného Oblastní charitou se už v regionu nyní žádné další nenacházejí. Kapacita této služby je sice po většinu roku dostatečná, ale je poměrně úzce profilovaná, a její zaměření ne vždy pokrývá poptávku cílových skupin. Další možností jsou komerční ubytovny, nicméně ty breclavské v poslední době čím dál častěji odmítají přijímat další sociálně slabé klienty a většina osob v bytové nouzi aktuálně směřuje do vybraných ubytoven v Podivíně a Hodoníně. Ve městě pak zcela chybí nocležna. Lidé, kteří se ocitají v bytové nouzi tak marně hledají pomocnou ruku

a musí si poradit sami, nebo se přesunout mimo město. Problémy narůstají hlavně v zimních měsících a jejich kritickou eskalaci doposud zmirňovalo (kromě zmíněných ubytoven nebo pobytových služeb ve vzdálenějších obcích¹²) v zimním období v letech 2019 a 2020 například využití budovy bývalé policejní ubytovny na ulici U Splavu jako dočasného ubytování (tzv. útulny) pro osoby bez přístřeší. Problémy se však objevují na mnoha dalších úrovních. Například břeclavská nemocnice opakovaně řeší, kam po skončení hospitalizace umístit pacienty bez domova. V minulosti tento problém v břeclavské nemocnici pokrývala tzv. sociální lůžka, která ale byla v roce **2007** zrušena.

V roce 2018 nebyla obnovena akreditace sociální služby Azylového domu, provozovaného Oblastní charitou Břeclav. V budově vlastněné městem byla následně zřízena tzv. Sociální ubytovna s kapacitou 35 osob. Dne 24. 5. 2021 však byla budova poškozena při krupobití a vichřici a následně stržena a město tak přišlo o jedny z posledních kapacit krizového bydlení, které doposud nebyly ničím nahrazeny.

- 2) Vstup do standardního nájemního bydlení (na komerčním trhu) je v Břeclavi vysokoprahový. To znamená, že začít normálně bydlet není pro nízkopříjmové skupiny jednoduché, a často to vyžaduje jednorázovou investici ve výši až několika desítek tisíc korun na kaucí nebo první tři nájem, a to i pro lidi, kteří jsou jinak příjemci dávek. Úřad práce sice vyplácí dva různé typy dávek na bydlení, ale ty nejsou dimenzovány pro pokrytí vstupní kaucí¹³ a nájemné v bytech se z nich proplácí až po třech měsících bydlení zpětně. **Z hlediska systému sociální podpory státu je paradoxně nejjednodušší umístit lidi v bytové nouzi do některé ze substandardních forem bydlení, například do ubytovny či azylového domu¹⁴,** která obvykle nevyžaduje tak vysoké vstupní kaucí a částku ubytovaného lze proplácet formou doplatku na bydlení každý měsíc (podobně i u podnájemních smluv). První částku ubytovaného lze navíc téměř okamžitě zafinancovat z dávky v HN zvané *Mimořádná okamžitá pomoc*, a to ještě předtím než se dokončí administrace průběžného vyplácení doplatku na bydlení.
- 3) Město Břeclav v tuto chvíli není zřizovatelem žádné formy krizového bydlení a nevlastní ani žádné sociální byty. Svého bytového fondu se dlouhodobě zbavuje. Sociálně slabší obyvatelé mohou získat de-facto byty pouze v domovním bloku v ulicích Na Zahradách, Riegrova a Krátká, ale jejich koncentrace v této lokalitě zakládá budoucí problémy.

¹² Především Hodonín či Brno.

¹³ Jedinou možností jak sociálně slabším zafinancovat vstupní kaucí je využití dotace od některé z těchto nadací: Nadace Agrofert, Nadace Terezy Maxové, Nadace CMG.

Populace ohrožené chudobou

Ke stanovení počtu lidí ohrožených chudobou přistupujeme z různých úhlů pohledu. Za obvyklý indikátor chudoby považujeme příjem dávek v hmotné nouzi (dále jen HN), respektive příspěvku na živobytí, od které jsou ostatní dávky HN odvozeny (mezi příjemce HN řadíme i většinu lidí zařazených v kategorii *Ethos*). Chudí však mohou být i lidé pracující za nízké mzdy, a pokud se navíc jedná o domácnosti samoživitelů, pravděpodobnost chudoby se výrazně zvyšuje. Posledním hlediskem indikujícím riziko chudoby je vystavení dané skupiny lidí zadlužení a exekucím.

Příjemci sociálních dávek v Břeclavi

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek - především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory. Mezi skupinami nejvíce ohroženými příjmovou chudobou bývají dlouhodobě nezaměstnaní nad 1 rok a příjemci dávek HN. Tyto dvě skupiny se přitom z velké části překrývají. V roce 2020 bylo v Břeclavi měsíčně průměrně **151 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ)**. Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost (protože výše dávky je vypočítávána pro tzv. společně posuzované osoby) kromě například jednotlivců na ubytovnách a azylových domech, kteří nejsou se svými spolubydlícími společně posuzováni a dalších specifických případů.

Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Břeclavi

Níže uvedená tabulka podává **přehled o vývoji průměrného měsíčního počtu příjemců příspěvku na bydlení, příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci v Břeclavi v letech 2016 – 2020.**

Tabulka 6 – Počty vybraných dávek vyplacené v Břeclavi v letech 2016 – 2020

Rok	Doplatek na bydlení		Příspěvek na živobytí		Příspěvek na bydlení		Mimořádná okamžitá pomoc ¹⁵
	Měsíční průměr ¹⁶	Podíl v průměrném měsíci ¹⁷	Měsíční průměr	Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr	Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr
2016	124	0,58	275	1,29	423	1,98	13
2017	113	0,53	230	1,08	389	1,83	12
2018	90	0,43	178	0,84	347	1,64	9
2019	84	0,40	147	0,69	302	1,43	8
2020	85	0,41	150	0,72	285	1,36	7

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Při přepočtu průměrných hodnot na procentuální podíly zjistíme, že mezi lety 2016 – 2020 se podíl domácností pobírajících příspěvek na živobytí **snížil z 1,29 % o 0,57 procentního bodu na hodnotu 0,72 % v roce 2020**. Podobně došlo ke snížení také u podílu příjemců dávek příspěvku a doplatku na bydlení. Z tabulky je rovněž patrné, že mezi lety 2016 – 2020 došlo ke značnému poklesu absolutního počtu ročně vyplacených dávek u všech

¹⁵ Typ dávky pomoci v hmotné nouzi

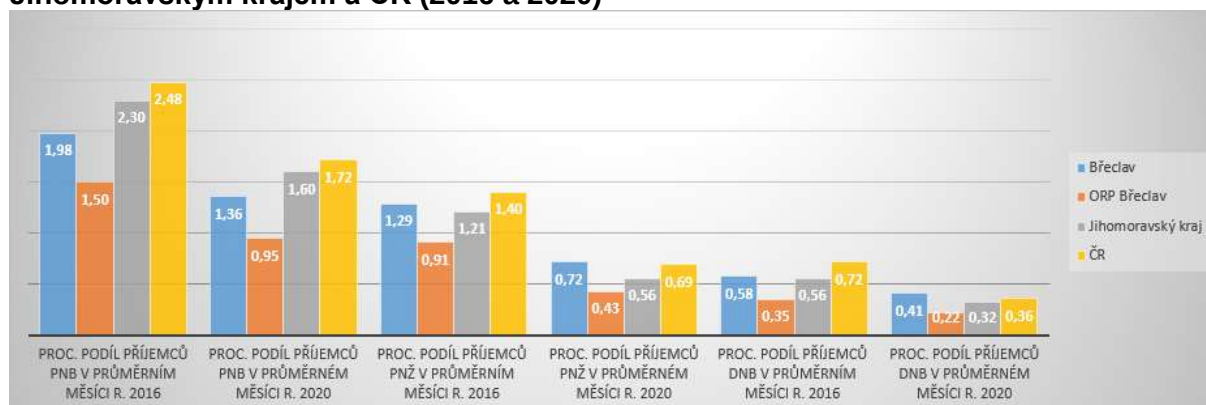
¹⁶ Zaokrouhleno na celá čísla

¹⁷ Procentuální podíl příjemců dávky v průměrném měsíci daného roku (přepočet na obyvatelstvo 15+ let). Platí i pro ostatní uvedené typy dávek

sledovaných typů dávek. Nejaktuálnější data, které byly k dispozici v průběhu výzkumu pocházejí z dubna a června 2021. **V dubnu 2021 tak bylo například v Břeclavi 303 příjemců příspěvku na bydlení, v červnu 2021 potom 155 příjemců PnŽ, což zahrnovalo 330 společně posuzovaných osob a 81 příjemců DnB, zahrnujících 186 společně posuzovaných osob. Podle našich kvalifikovaných odhadů tak do skupiny obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením dle příjmu HN může aktuálně spadat 1,3 % obyvatel Břeclavi.**

Pokud porovnáme podíl příjemců dávek PnB, PnŽ nebo DnB v Břeclavi s celkem ORP, dále s Jihomoravským krajem, nebo s podílem v rámci České republiky v letech 2016 – 2020, tak je patrné, že od roku 2016 došlo ke značnému poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích. U dávky příspěvku na bydlení, dosahovaly jak Břeclav, ORP Břeclav tak i celý Jihomoravský kraj nižších hodnot než republikový podíl a u této dávky byl jak v roce 2016, tak i v roce 2020 dokonce podíl příjemců v samotné Břeclavi nižší než v kraji. Poněkud jiná byla situace v případě příspěvku na živobytí. Tam byl totiž podíl příjemců v Břeclavi naopak vyšší než v Jihomoravském kraji už v roce 2016 a v roce 2020 dokonce překročil i republikový podíl a byl nejvyšší ze všech sledovaných celků. Stejný vývoj se týkal také doplatku na bydlení, u kterého již v roce 2016 překračovala Břeclav krajský podíl (byť pouze mírně) a v roce 2020 potom i republikový měla opět nejvyšší podíl ze sledovaných územních celků. **V roce 2020 byl v Břeclavi průměrný podíl příjemců PnB sice o zhruba 19 % (0,3 procentního bodu – dále jen p. b.) nižší než krajský a 24 % (0,42 p. b.) nižší, než republikový průměr. U PnŽ byl naopak za rok 2020 průměrný podíl příjemců v Břeclavi o 29 % (0,16 p. b.) vyšší než krajský a o 4,3 % (0,03 p. b.) vyšší než republikový průměr. Konečně průměrný podíl příjemců DnB za rok 2020 byl v Břeclavi o 28 % (0,09 p. b.) vyšší než krajský a o 14% (0,05) vyšší než republikový průměr.**

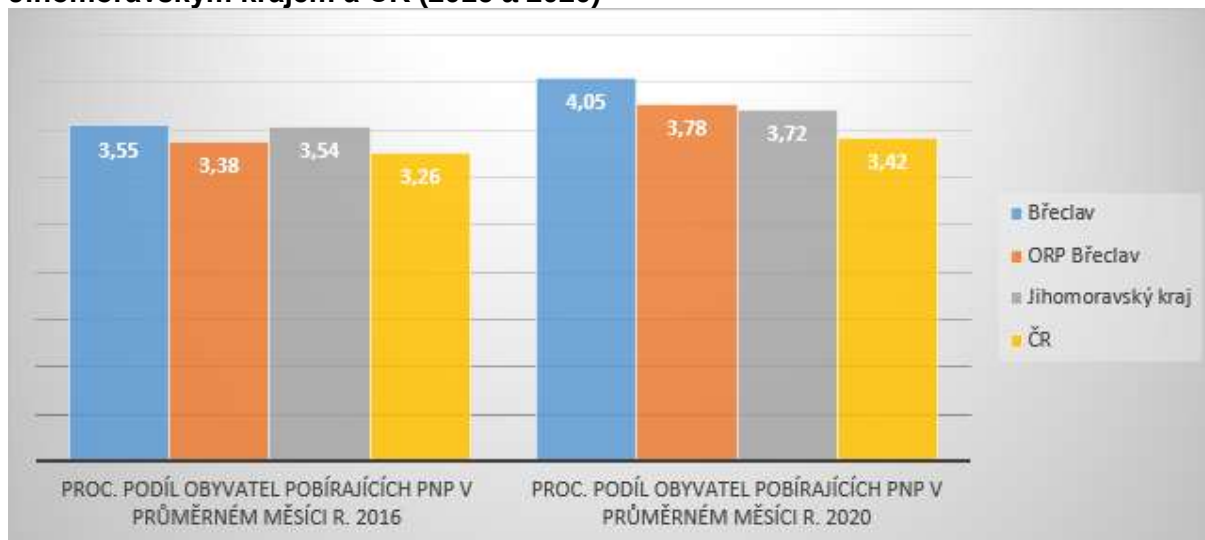
Graf 4 – Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 a 2020)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

V meziročním srovnání let 2016 – 2020, došlo v Břeclavi i k výraznějšímu **nárůstu podílu příjemců příspěvku na péči**, který byl vyšší než v ostatních sledovaných celcích (ačkoliv i u ostatních došlo k nárůstu).

Graf 5 – Srovnání podílů příjemců příspěvku na péči mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 a 2020)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

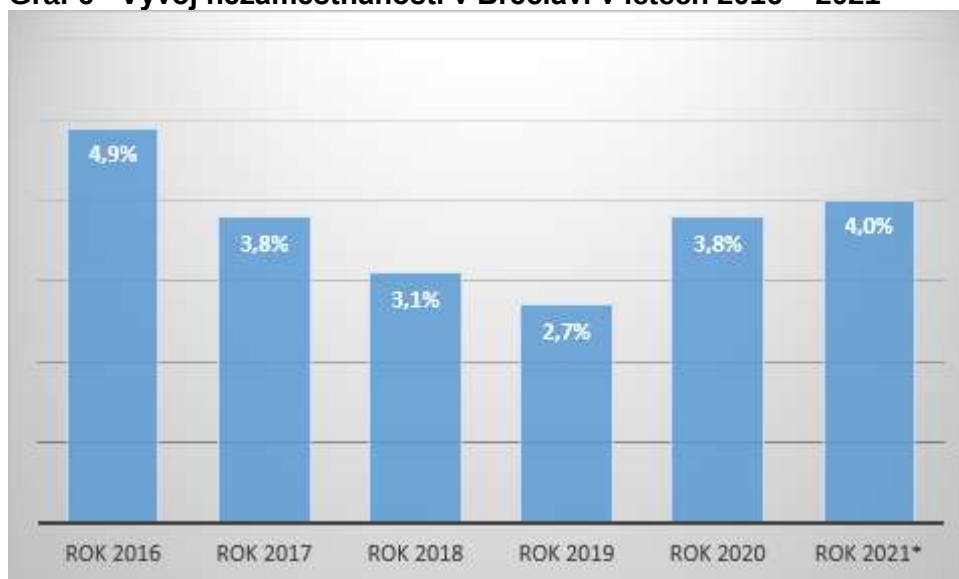
Nezaměstnanost

Podíl nezaměstnaných osob (PNO) v Břeclavi od roku 2016 setrval klesal několik let, nicméně v roce 2020 se pokles zastavil a podíl začal opět narůstat. Zatímco v roce 2016 činil průměrný PNO¹⁸ 4,9 %, za necelý rok 2021¹⁹ to bylo 4,0 %, ovšem s tím, že v roce 2019 byl podíl nezaměstnaných historicky nejnižší, a sice 2,7 %.

¹⁸ Průměrný roční PNO jsme vypočítali součtem PNO za jednotlivé měsíce roku a číslo vydělili 12.

¹⁹ Vzhledem k tomu, že údaje za rok byla neúplná pouze za 9 měsíců (do září 2021 včetně), lze očekávat, že souhrnný PNO za rok 2021 nakonec dosáhne i vyšších hodnot.

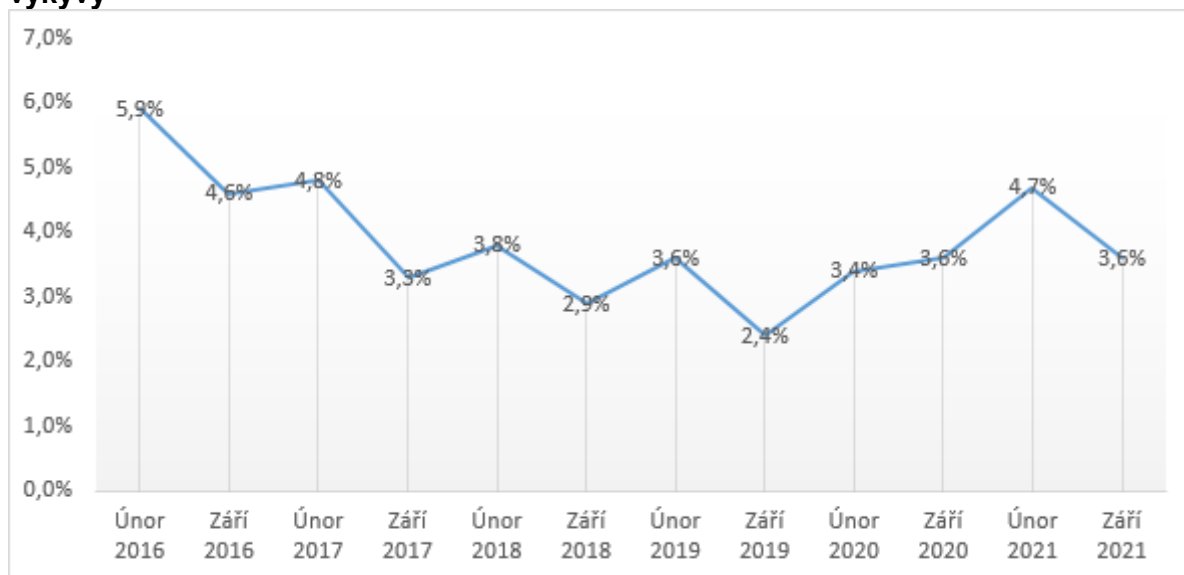
Graf 6 - Vývoj nezaměstnanosti v Břeclavi v letech 2016 – 2021

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Zajímavé je srovnání PNO s ohledem na sezónní výkyvy nezaměstnanosti. K tomu jsme využili údaje o PNO vždy v únoru a v září v letech 2016 – 2021. Z grafu 7 je patrné, že i když od roku dochází k opětovnému růstu PNO, tak sezónní výkyvy se do celkových statistik významně podepisují a činí průměrně rozdíl 1 %.

Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti v Břeclavi v letech 2016 – 2021 s ohledem na sezónní výkyvy

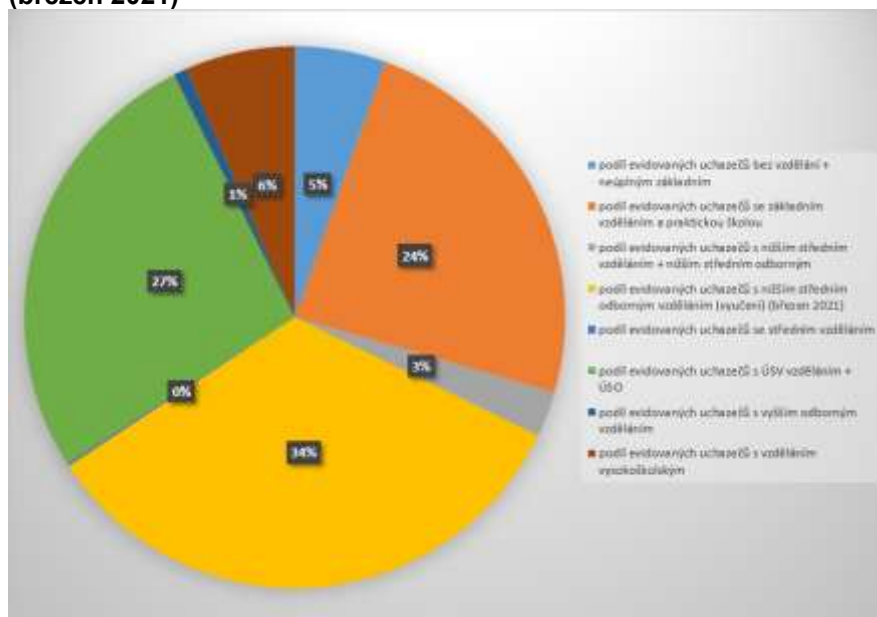
Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Z podrobných údajů, které se nám podařilo získat za březen 2021 je patrné, že PNO 4,6 % představuje celkem 724 osob, ze kterých bylo 362 mužů a 372 žen (podíl pohlaví byl tedy relativně vyrovnaný). Z počtu 724 osob bylo 55 uchazečů na 60 let. Ve stejném období

(březen 2021) bylo dle údajů z MPSV v Břeclavi celkem 499 volných míst a na jedno volné pracovní místo tak připadalo zhruba 1,5 uchazeče

Zajímavé je srovnání podílu nezaměstnaných osob dle dosaženého vzdělání. Z grafu 8 je patrné, že nejvyšší podíl nezaměstnaných nalezneme mezi osobami se středoškolským vzděláním bez maturity (34 %) a dále mezi středoškolsky vzdělanými s maturitou (27 %). Podíly osob s dokončeným (24 %) nebo nedokončeným (5 %) základním vzděláním jsou také vysoké, ale nedosahují uvedených hodnot u středoškolsky vzdělaných. Dle grafu je také zřejmé, že ani vysokoškolské vzdělání nezaručuje automaticky přístup k zaměstnání (8 %).

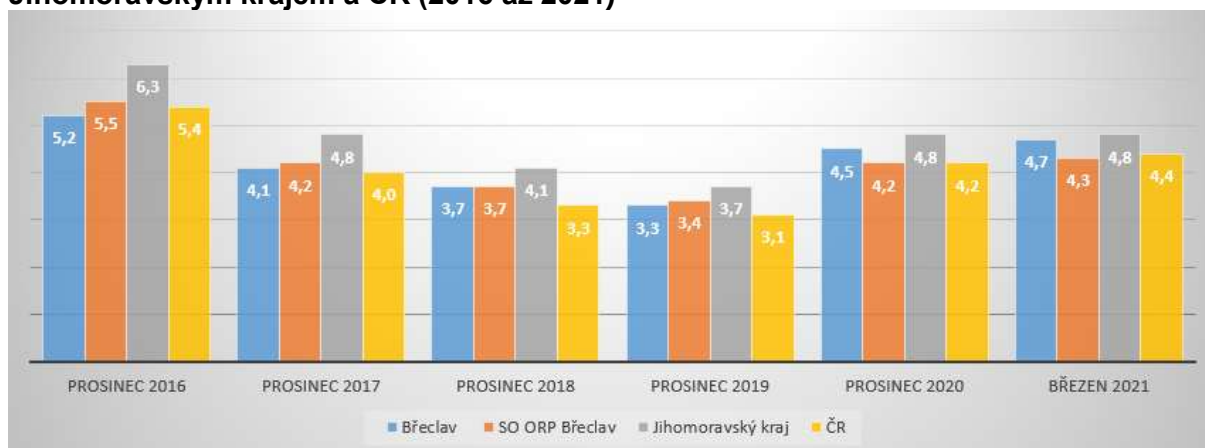
Graf 8 – Podíly nezaměstnaných z celkového počtu PNO v Břeclavi dle dosaženého vzdělání (březen 2021)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Pokud porovnáme PNO v Břeclavi s celkem ORP, dále s Jihomoravským krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2016 – 2020), tak je patrné, že od roku 2016 došlo k poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích. Při srovnání procentuálních podílů, vychází z nejaktuálnějších hodnot ze všech sledovaných celků nejlépe SO – ORP Břeclav, neboť je zde podíl nezaměstnaných nejnižší – 4,3 %, zatímco například v rámci Jihomoravského kraje činil PNO ve stejném období 4,8 %. PNO v Břeclavi činil ve stejném období 4,7 %, což představovalo 734 osob. **Nicméně u všech sledovaných územních celků (včetně města Břeclavi), je oproti předcházejícím letům od roku 2020 patrný opětovný nárůst PNO.**

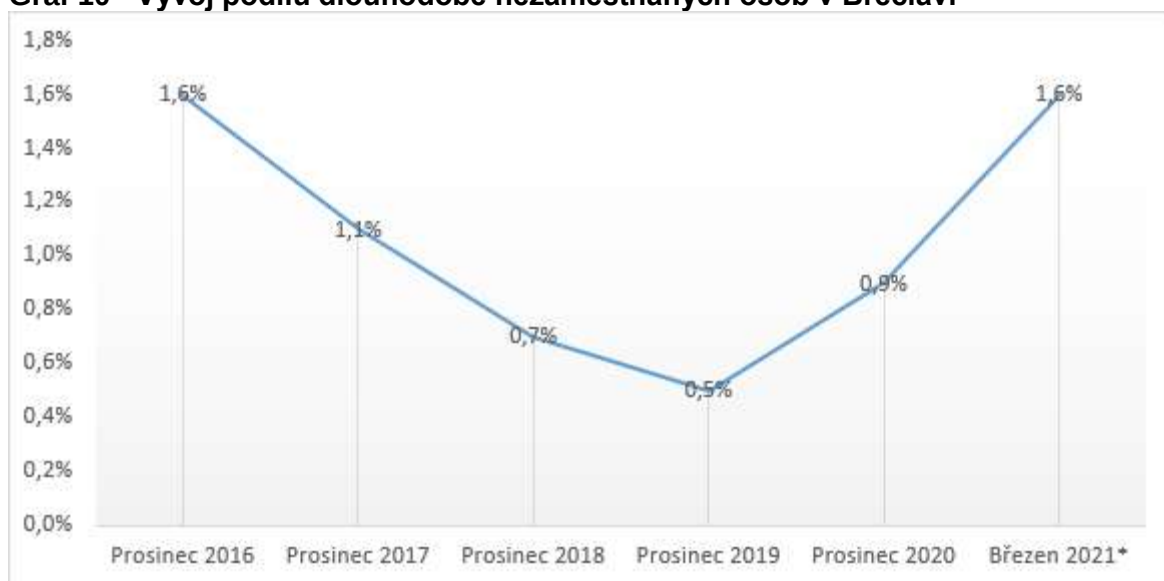
Graf 9 - Srovnání podílů (v %) nezaměstnaných osob mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 až 2021)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Podobné trendy lze pozorovat také u vývoje podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob (12 a více měsíců). I ten setrvale klesal již několik let, nicméně v roce 2020 se pokles zastavil a podíl začal opět narůstat. Zatímco na konci roku 2016 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Břeclavi ještě 1,6 %, v prosinci 2020 to bylo 0,9 % (celkem 490 osob), ovšem s tím, že na konci roku 2019 byl podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob ještě nižší – 0,5 %. V březnu 2021 však byl zaznamenán další nárůst podílu dlouhodobě nezaměstnaných na hodnotu 1,6, která je prakticky totožná s rokem 2016. V evidenci dlouhodobé nezaměstnanosti však zpravidla zůstávají lidé s velkou kumulací různých typů znevýhodnění, s mnohačetnými exekucemi apod., kteří jsou z uvedených důvodů zpravidla obtížně zaměstnatelnými.

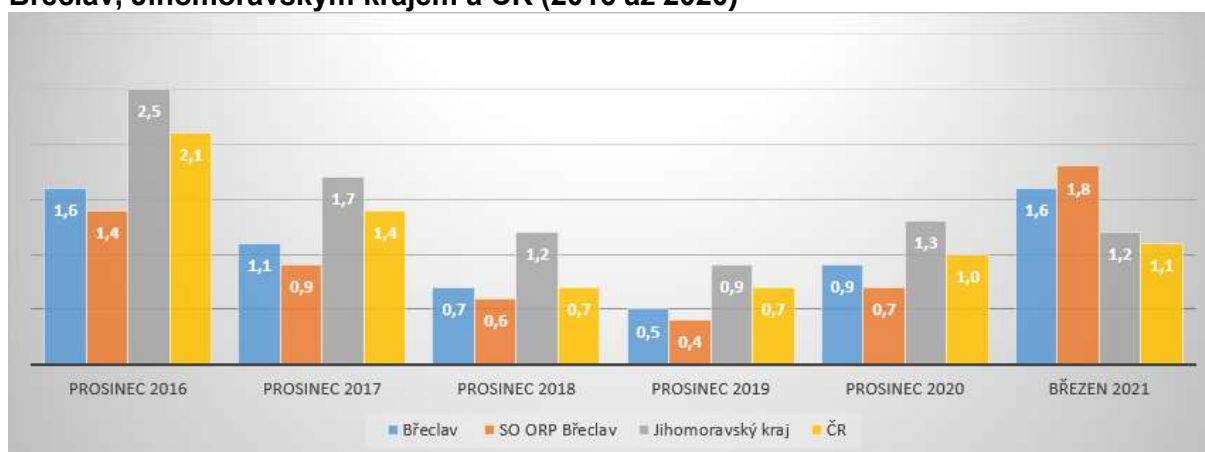
Graf 10 - Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob v Břeclavi

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Pokud porovnáme podíly dlouhodobě nezaměstnaných v Břeclavi s celkem ORP, dále s Jihomoravským krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2016 – 2020), tak je patrné, že od roku 2016 došlo ke značnému poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích. Při srovnání procentuálních podílů, vychází ze všech sledovaných celků aktuálně nejlépe Česká republika jako celek, neboť zde je podíl dlouhodobě nezaměstnaných nejnižší – aktuálně zhruba 1,1 % a byl nejnižší i v předchozích letech. **Nicméně u všech sledovaných územních celků (včetně města Břeclavi), je oproti předcházejícím letům v roce 2020 patrný nárůst podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob.** V Břeclavi se hodnoty postupně vracejí na úroveň z roku 2016 a lze očekávat, že mohou i nadále stoupat. V březnu 2021 zde bylo bez práce 12 a více měsíců celkem 252 osob, což představovalo 1,6 %. Ze sledovaných celků je aktuálně podíl dlouhodobě nezaměstnaných v ORP Břeclav (1,8 %)

Graf 11 – Srovnání podílů (v %) dlouhodobě nezaměstnaných osob mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2016 až 2020)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Dluhy a exekuce optikou statistických dat

Jedním ze zásadních problémů Břeclavi je vysoká míra zadlužení obyvatel. Zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací obce. Následující kapitola přináší základní statistická a institucionální data o problematice a jejich srovnání mezi různými územními celky.

Tabulka 7 – Statistické údaje o exekucích v Břeclavi I.

Rok ²⁰	Obyvatel 15 +	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolvenční	Podíl osob v insolvenční v poměru k
-------------------	------------------	-------------------	---	-----------------------------	------------------------------	-----------------------------	---

²⁰ Statistické údaje o exekucích za roky 2018 a 2019 nebyly v době výzkumu k dispozici.

							exekucím
2016	21 322	1906	8,9 %	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2017	21 217	1970	9,2 %	8709	4,4	325	6,1 %
2020	20 954	1790	8,5 %	9070	5,1	282	6,3 %

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

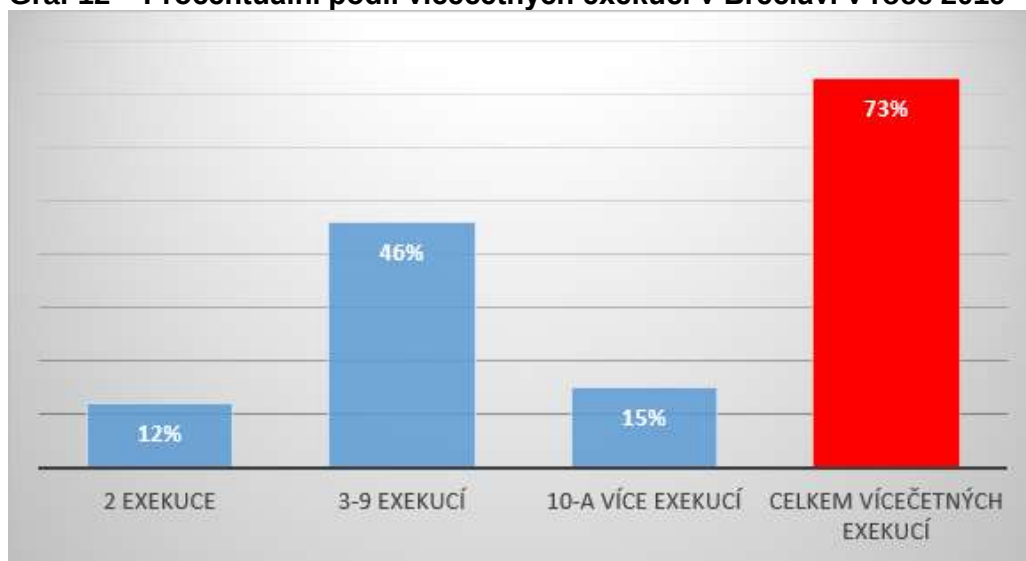
Tabulka 8 – Statistické údaje o exekucích v Břeclavi II.

Rok	Počet osob v exekuci	počet dětí a mladistvých v exekuci	počet osob ve věku 18 - 29 let v exekuci	počet seniorů 65+ v exekuci	podíl osob 18 + v osobním bankrotu
2016	1906	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2017	1970	3	249	144	1,6 %
2020	1790	26	188	162	1,3 %

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Jak ukazuje výše uvedená Tabulka 10, dle dat exekutorské komory, je procentuální **podíl osob v exekuci z celkové populace Břeclavi relativně vysoký. Podle posledních dostupných dat za rok 2020 činil 8,5 % a týkal se celkem 1790 obyvatel.** Od roku 2016 však dochází k pozvolnému poklesu počtu exekuvovaných osob (o zhruba 6 % z 1906 na 1790). **Naopak k nárůstu, byť pouze nepatrnému, došlo mezi lety 2017 – 2020 u celkového počtu exekucí o zhruba 4 % (z 8709 na 9070).** Z další uvedené tabulky je **rovněž patrné, že mezi lety 2017 až 2020 došlo k nárůstu celkového počtu exekuvovaných nezletilých osob (15-18 let) a 366 seniorů ve věku nad 65 let. Zatímco v roce 2017 byly pouze 3 nezletilé osoby a 144 seniorů v exekuci, v roce 2020 to bylo již 26 nezletilých, respektive 162 osob v seniorském věku.**

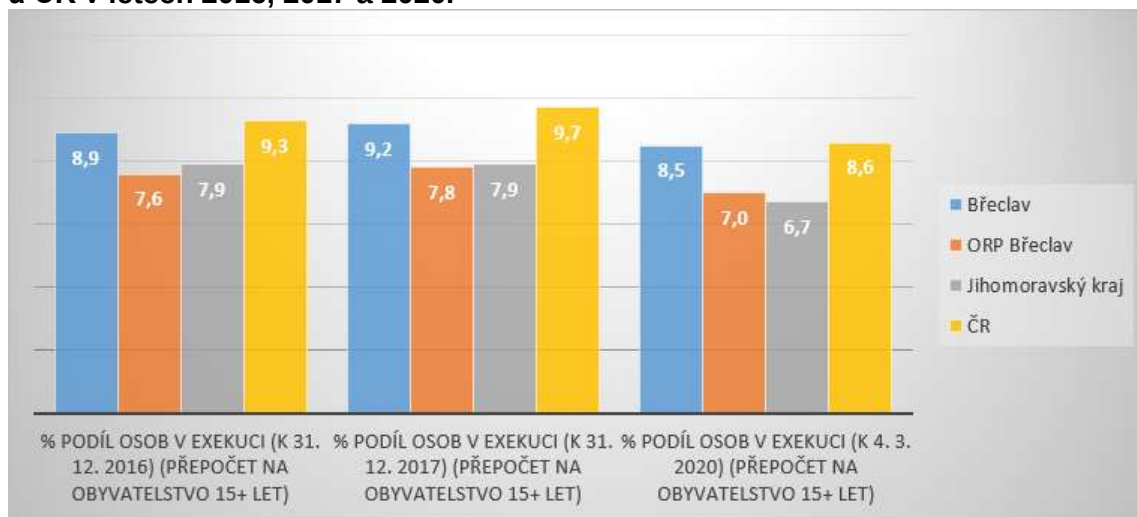
Graf 12 – Procentuální podíl vícečetných exekucí v Břeclavi v roce 2019

Zdroj: mapaexekuci.cz; vlastní zpracování ASZ

Jak vidíme na Grafu 12, většina exekuoovaných v Břeclavi se potýká s vícenásobnými exekucemi – **celkově jde až o 73 % (1307 osob) exekuoovaných, kteří se potýkají s vícečetnými exekucemi**. Tyto údaje jsou prakticky totožné jak v celém ORP Břeclav, tak i v Jihomoravském kraji.

Graf 13 – Srovnání podílů osob v exekuci mezi Břeclaví, ORP, Jihomoravským krajem a ČR v letech 2016, 2017 a 2020.

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Z Grafu 13 je patrné, že ze srovnávaných územních celků, je podíl osob ve věku nad 15 let v exekuci nejvyšší na území České republiky jako celku a to dokonce vyšší než ve městě Břeclavi. Naopak nižší údaje vykazuje celek Jihomoravského kraje i ORP Břeclav. Ve všech sledovaných celcích přitom čísla od roku 2016 mírně klesají, ovšem v Břeclavi v porovnání

s ostatními nejnižším tempem a podíl exekovaných osob se zde (8,5 %) již blíží (ze sledovaných celků) aktuálně nejvyšší hodnotě České republiky jako celku (8,6 %).

Graf 14 – Srovnání podílů osob v osobním bankrotu mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2018 a 2020)

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Jak ukazuje Graf 14, z celkového počtu obyvatel Břeclavi bylo podle údajů z Mapy bankrotů²¹ v roce 2019 282 osob, tedy 1,4 % obyvatel (18 +) v procesu oddlužení. Ze sledovaných územních celků šlo opět o nejvyšší podíl, nicméně vyšší číslo v tomto případě signalizuje pro město spíše pozitivní trend, protože se jedná o osoby, která aktivně participují na svém oddlužení.

Graf 15 – Srovnání podílů osob v bankrotu z celkového počtu osob v exekuci mezi Břeclaví, ORP Břeclav, Jihomoravským krajem a ČR (2018 a 2020)

²¹ Dostupné z <http://www.mapabankrotu.cz>

Pokud porovnáme množství osob v bankrotu s počty exekuvovaných (Graf 15), docházíme v případě Břeclavi k podílu zhruba 16 % osob v insolvenční z celkového počtu osob postižených exekucí. Při srovnání se sledovanými územními celky je patrné, že v tomto ohledu jsou podíly osob ve všech územních celcích prakticky stejné, a výrazně se mezi sebou neliší. Z grafu je nicméně zároveň patrné, že zatímco podíly osob v bankrotu v kraji a republice pomalu stoupají, naopak na Břeclavsku i v samotné Břeclavi naopak mírně klesají, což nelze považovat za pozitivní trend.

Uvedené počty se však týkají pouze tzv. soudních exekucí. Různé státní nebo samosprávné instituce však přistupují rovněž k tzv. správním neboli daňovým exekucím. Jedná se například o obce, úřady, zdravotní pojišťovny a další. Na rozdíl od soudních exekucí nejsou exekuce správní jednotně evidovány a jejich počet se nám tak nepodařilo shromáždit.

Dle údajů Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního se na území Břeclavi nacházelo v roce 2017 **v exekuci 139 nemovitostí (zástavní právo exekutorské), které měly celkem 93 majitelů²².**

Dluhy občanů vůči obci

V rámci vstupní analýzy jsme shromáždili podrobné údaje také o zadlužení obyvatel vůči městu Břeclav a o preventivních opatřeních či způsobu vymáhání pohledávek, které město ve vztahu k dlužníkům uplatňuje. Evidenci a vymáhání pohledávek za městské byty má na starosti Odbor majetkový, oddělení správy nemovitostí. Evidenci a vymáhání pohledávek za odpady a další položky má na starosti Odbor ekonomický, oddělení rozpočtu a místních poplatků.

Dluhy na nájemném

Vybírání nájemného se neobejde bez problémů s placením a vznikem dlužných částek na nájmu a službách za městské byty. To může být následně příčinou zadlužení obyvatel a sekundárně také snížené dostupnosti (především městského) bydlení.

V listopadu 2021 město evidovalo 21 dlužníků na nájemném, z toho 11 v lokalitě Na Zahradách, Riegrova, Krátká. Celkový dluh na nájemném činil 155 00 Kč. Nejčastější způsob upomínání na dlužnou částku bylo doporučené psaní nebo telefonicky. První upozornění na dlužnou částku bylo prováděno v době 1. měsíce od vzniku prodlení

Město umožňovalo úhradu dluhu formou splátkového kalendáře. V roce 2020 bylo umožněno takto splácet svůj dluh 7 osobám, z toho pravidelně splácely 4.

²² Data za rok 2017 poskytl Agentura pro sociální zaměrování Český úřad zeměměřičský a katastrální. Novější údaje nebyly v době výzkumu k dispozici.

Aktuálně sazba penále byla nastavena jako zákonný úrok z prodlení (REPO sazba + 8% p. a.), s tím, že při splácení dlužné částky splacení dlužné částky a schválení radou města, případně zastupitelstvem města (dle výše částky), bylo možné penále odpustit až do výše 100%.

K vymáhání nesplacených dluhů město využívalo ve většině případů služeb soudního exekutora, kterému byly případy předávány po nabytí moci soudního rozsudku.

V rámci prevence vzniku či prohlubování dluhů spolupracuje Odbor majetkový jednak s dalšími příslušnými odbory a odděleními městského úřadu (například s terénními pracovníky Odboru sociálních věcí nebo pracovníky vybraných neziskových organizací u konkrétních dlužníků ze SVL), tak v případech vybraných klientů také s některými poskytovateli sociálních služeb. Spolupráce se většinou týká zjišťování informací o rozsahu dlužné částky a možností splácení.

Dluhy na odpadech a ostatních poplatcích

K 8. 11. 2020 dlužilo za komunální odpad 2277 občanů Břeclavi a na poplatcích za psy potom 93 občanů. Celková dlužná částka za komunální odpad činila ke stejnému datu 8 786 046 Kč (s tím, že nebylo možné zjistit rozpad této částky na jistinu a tzv. příslušenství) a na poplatcích za psy 134 457 Kč s tím, že v tomto případě se jednalo pouze o jistinu.

Nejčastější způsob upomínání na dlužnou částku bylo písemné obyčejné psaní, nebo doporučené psaní. První upozornění na dlužnou částku bylo prováděno v době 1. do 2 měsíců od vzniku prodlení

Město umožňovalo úhradu dluhu formou splátkového kalendáře, nicméně v roce 2020 nebylo umožněno takto splácet svůj dluh nikomu, nebo o to žádný dlužník neprojevil zájem.

Aktuálně se penále za opožděnou úhradu místního poplatku za odpad rovná navýšení dlužné částky o 400 Kč, ovšem s tím, že při splácení dlužné částky splacení dlužné částky a schválení radou města, případně zastupitelstvem města (dle výše částky), bylo možné penále odpustit až do výše 100%. V roce 2020 však penále nebylo odpuštěno žádným dlužníkům.

V případě, že se dluhy dostanou do fáze, kdy je nutné přistoupit k exekučnímu vymáhání, pak je soudních exekutorů využíváno až v případech, pokud selžou všechny ostatní způsoby vymáhání v rámci daňového a správního řádu.

Identifikované sociálně vyloučené lokality

V kontextu Břeclavi neexistuje typická sociálně vyloučená lokalita, jejíž představu si veřejnost obvykle spojuje s vybydlenými objekty bez infrastruktury (výjimku tvoří squaty), kde se koncentrují výhradně nezaměstnaní lidé závislí na sociálních dávkách. Sledované lokality v Břeclavi lépe vystihuje termín *lokality s vyšším podílem sociálně vyloučených osob* nebo také *lokality s vyšším podílem osob ohrožených chudobou*²³. Část obyvatel těchto lokalit totiž znaky sociálního vyloučení nenese, podíl sociálně vyloučených osob je zde ovšem vyšší než v jiných částech města. Zároveň se v rámci výzkumu ukázalo jako účelné pracovat s těmito lokalitami jako s celky, tedy nevydělovat z nich pouze skupinu osob sociálně vyloučených. Důvodů je celá řada:

- 1) Hranice mezi sociálně vyloučenými a sociálně začleněnými obyvateli domů je neostrá. Jedná se spíše o škálu, kde na jedné straně stojí pracující, vzdělanější a ne zadlužení nájemníci bytů a na straně druhé pak nezaměstnaní, nekvalifikovaní a zadlužení nájemníci, přičemž značná část obyvatel se nachází někde uprostřed.
- 2) Problémy spojené se sociálním vyloučením se dotýkají všech obyvatel sledovaných lokalit. Dochází ke stigmatizaci všech lidí, kteří tam žijí.
- 3) Popsaná situace generuje četné problémy v oblasti sousedského soužití, přičemž tyto spory jsou srozumitelné pouze v kontextu celého domu jako „organismu“.

²³ Pro zjednodušení však v textu dále používáme pojmu sociálně vyloučená lokalita – SVL.

Lokality a ulice s vyšším podílem osob ohrožených vyloučením optikou statistických dat

Z údajů za rok 2020 se podařilo zjistit, že v průměrném měsíci²⁴ tvořili příjemci PnŽ z lokality Na Zahradách, Riegrova, Krátká, téměř 9 % z celkového počtu příjemců ve městě. Naproti tomu v roce 2017 tvořili příjemci PnŽ ze SVL více než 10 % příjemců z celého města. Celkem se v hmotné nouzi v průměrném měsíci roku 2020 nacházelo 341 (společně posuzovaných) osob, tedy 1,3 % obyvatel města. V roce 2017 to přitom bylo 538 osob – 2,1 %.

Tabulka 9 – Průměrný měsíční počet příjemců a SPO u PnŽ v SVL v letech 2017 a 2020

Ulice	Počet příjemců 2017	Počet SPO 2017	Počet příjemců 2020	Počet SPO 2020
Na Zahradách	11	40	6	22
Riegrova	7	20	5	15
Krátká	7	21	2	7
Celkem SVL	25	81	13	44
Na Valtické	30	74	24	64
Celkem Břeclav	231	538	149	341

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Zajímavé jsou také podíly příjemců PnŽ k celkovému počtu obyvatel těchto ulic starších 15 let (používáme zde stejný výpočet jako na stranách 32 a 33). Například na ulici Na Zahradách tento podíl vychází přibližně na 5 %, na ulici Riegrově na zhruba 2 %, na ulici Krátké na 3 % a Na Valtické na 0,8 % (což odpovídá zhruba průměru celého města). Pokud použijeme jinou optiku a porovnáme počet společně posuzovaných osob příjemců dávek a celkový počet obyvatel ulic, tak Na Zahradách tento podíl vychází 14 %, na ulici Riegrově 5 %, na ulici Krátké 9 % a Na Valtické 2 %.

Pro srovnání přidáváme také průměrné podíly příjemců PnŽ a PnB i v dalších vybraných ulicích v Břeclavi, kde byl zaznamenán vyšší průměrný měsíční počet příjemců (minimálně 5 v roce 2017). Jak je vidět z níže uvedené tabulky, procentuální podíly jsou (kromě Náměstí T. G. Masaryka) vyšší především v ulicích Slovácká (7 % z celkového počtu příjemců PnŽ ve městě), Lednická (4 % PnŽ), kde se například nachází ubytovna Pohoda, dále Sídl. Dukelských hrdinů (4 % PnŽ) a ulice Nádražní (3 % PnŽ).

²⁴ Celkový počet příjemců za rok 2020/12.

Tabulka 10 – Průměrné podíly příjemců PnŽ za rok 2020 ve vybraných ulicích Břeclavi

Ulice	Počet příjemců 2017	Počet SPO 2017	Počet příjemců 2020	Počet SPO 2020
Lednická	6	23	4	18
Nádražní	5	10	3	5
Náměstí T. G. Masaryka	62	107	42	69
Sídl. Dukelských hrdinů	6	9	4	7
Slovácká	10	20	4	8
Celkem Břeclav	231	538	149	341

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Podobně jako v předchozím případě, přidáváme také podíly příjemců PnŽ k celkovému počtu obyvatel těchto ulic starších 15 let. Například na ulici Lednické tento podíl vychází přibližně na 1 %, na ulici Nádražní rovněž na 1 %, a stejně tak 1 % i na Sídl. Dukelských hrdinů. Pokud porovnáme počet společně posuzovaných osob příjemců dávek a celkový počet obyvatel ulic, tak na Lednické tento podíl vychází 4 %, na ulici Nádražní 1 %, na ulici Sídl. Dukelských hrdinů opět na 1 %.

Lokalita Na Zahradách, Riegrova, Krátká

Obrázek 6 – Lokalita Na Zahradách, Riegrova, Krátká

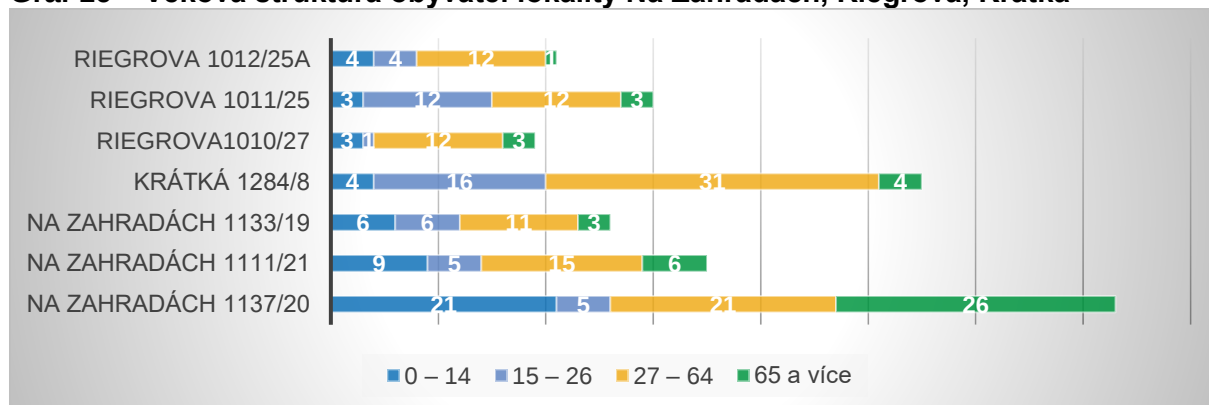

Zdroj: MěÚ Břeclav

V Břeclavi se nejčastěji jako o sociálně vyloučené lokalitě hovoří o bloku pěti městských a dvou soukromých bytových domů v ulicích Na Zahradách, Riegrova a Krátká (dále jen Na Zahradách), kde žije **přibližně 260 lidí**²⁵. Jak už jsme naznačili, **jedná se však spíše o lokalitu s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením**, kterých je zde nejvýše 1/3. Indikátorem pro to je především počet lidí, kteří jsou existenčně závislí na příjmech z dávek v hmotné nouzi. **Ten v průměrném měsíci roku 2020 činil celkem 44 lidí (13 příjemců)**. Od roku 2017 se přitom podíl příjemců v lokalitě značně snížil z počtu 25 (81 SPO) téměř o polovinu na loňských 13. V lokalitě je také zvýšené množství lidí sice pracujících (včetně samozivitelek), nicméně za nízké mzdy a proto žijících na hranici chudoby. Počet zaměstnaných lidí z lokality se však od roku 2017 zvýšil.

Pro posouzení toho, jestli je lokalita vyloučená nebo není, neexistují žádná přesně měřitelná kritéria a rozhoduje především lokální kontext a srovnání. A při něm se ukazuje, že v rámci Břeclavi se opravdu jedná o místo zvýšené koncentrace některých sociálně problémových jevů. Zatímco zde totiž žije pouhé zhruba **1 % obyvatel města, počet příjemců dávek HN PnŽ činí asi 20 % z celkového počtu příjemců ve městě (a 13 % z počtu SPO)**. Výraznější je také zadlužení zdejších obyvatel vůči městu. Zatímco se dluhy na nájemném se dlouhodobě podařilo díky sérii opatření stabilizovat a počet dlužníků v lokalitě odpovídá tamnímu podílu městských bytů, dluhy na odpadech jsou poměrně vyšší. Na lokalitě dluží na nájemném celkem 11 osob s celkovou částkou 118 992 Kč. Za odpady potom celkem 64 osob s dlužnou částkou 281.334,07 Kč. Uvedená částka tvoří asi 3 % z celkového dluhu za komunální odpad v rámci celé Břeclavi. V roce 2017 byl však poměr vyšší – 7%, a stejně tak i výše dlužné částky v absolutních číslech – 550 000 Kč. **Dluh na odpadech má nyní asi čtvrtina obyvatel lokality - 25 %**. Za celé město je přitom počet dlužníků 9 %.

Graf 16 – Věková struktura obyvatel lokality Na Zahradách, Riegrova, Krátká

Zdroj: Odbor správních věcí MěÚ Břeclav, vlastní zpracování

²⁵ Jedná se o oficiální údaj MěÚ Břeclav. Skutečný počet obyvatel lokality však může být vyšší.

Z grafu 16 je patrné, že nejvíce obyvatel lokality je v produktivním věku. V kategorii ekonomicky aktivních obyvatel ve věku 15 – 64 bylo k uvedenému datu téměř 70 % obyvatel, v seniorském věku asi 10 % a zbytek (asi 20 %) připadal na děti a mládež do 15 let²⁶. **Pokud bychom se však zaměřili na specificky rizikovou skupinu teenagerů ve věku 15 – 26, ti tvoří v lokalitě asi 19 %.**

V porovnání se stárnoucí populací Břeclavi je zde nepatrně nižší věkový průměr. Ten vytváří hlavně některé vícečlenné romské rodiny s větším počtem malých dětí. Celkově je v lokalitě asi 28 romských domácností (včetně tzv. mikro-domácností), ve kterých žije přibližně 115 lidí (z toho 66 dospělých a 49 osob mladších 18 let). To je méně, než je odhadováno řadou oslovených aktérů i méně, než se objevuje v některých oficiálních dokumentech města: (viz např. „*V dotčené lokalitě Romové tvoří převládající většinu obyvatel.*“²⁷). „Optický“ dojem o převládající většině zřejmě vytváří častější návštěvy dalších romských rodin z okolí, které se spolu s místními, hlavně v letních měsících, sdružují na volně přístupném dvoře. Obyvatelé z majority také tráví výrazně méně času ve společných prostorech. V poslední době se počet romských domácností v lokalitě prakticky nezvýšil, pouze v roce 2021 zde dostala přidělený byt rodina, která přišla o ubytování vlivem živelné pohromy. Problémem je ale, že se zvyšuje počet obyvatel stávajících romských domácností. Momentálně se v lokalitě nachází (v městských bytech) asi 5 – 6 přeplněných bytů, ve kterých žije asi 40 - 45 lidí. V některých bytech (včetně 1 + 1) přitom bydlí i 10 lidí.

Přestože jsme doposud sledovali vybrané indikátory vyloučení v lokalitě jako celku, je potřeba podotknout, že do bloku pěti městských bytových domů jsou vklíněny dva domy soukromé, kde je situace odlišná. **Především na adrese Riegrova 25 je méně evidovaných dlužníků na odpadech i příjemců dávek.** Obyvatelé domu jsou především vlastníci bytových jednotek v rámci SVBJ, které zde vzniklo v rámci privatizace. Ve vchodu Riegrova 25 A, je situace již o něco horší, protože se zde nájemníci častěji střídají a v minulosti zde už bydlely i rodiny vystěhované ze sousedních městských bytů (ale za podstatně větší nájem). Příjemců HN je zde sice o něco méně, ale dluh na odpadech je přibližně stejný jako v městských domech. I ve zmíněných soukromých domech je nainstalován rozsáhlý kamerový systém.

Na zlepšování soužití obyvatel a zvyšování jejich kompetencí je v lokalitě zaměřený projekt komunitní práce nazvaný Společně, který realizuje IQ Roma servis. Mezi aktivity projektu patří například společné úklidové akce zaměřené na sdílená prostranství v lokalitě.

²⁷ *Koncepce prevence kriminality města Břeclav za léta 2015 – 2018* [online]. Město Břeclav, 2014 [cit. 2017-02-05]. S. 17

Na zlepšování soužití obyvatel a zvyšování jejich kompetencí a aktivizace v lokalitě, je zaměřený projekt na komunitní práci nazvaný Dureder - Společně, který realizuje IQ Roma servis, z. s. Projekt je podpořen Radou vlády pro záležitosti romské menšiny v dotačním programu *Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce*. Mezi dílčí aktivity projektu patří například společné úklidové akce zaměřené na sdílená prostranství v lokalitě nebo besedy ve veřejném prostoru na téma soužití – *Nehledejme, co nás rozděluje, ale co nás spojuje*, účast na *Festivalu národních kuchyní* s prezentací romské kuchyně, nebo organizace kulturních akcí na podporu romské hrdosti v rámci oslav *Mezinárodního dne Romů*.

Sídliště Na Valtické

Obrázek 7 – Sídliště Na Valtické

Zdroj: nasebrelav.cz

Za vyloučenou lokalitu je někdy označován také komplex bytových domů sídliště Na Valtické. Příčiny a vývoj tohoto stavu podrobně popisuje vstupní analýza z roku 2017 (Šmoldas, 2017, s. 53 – 55).

Na sídlišti Na Valtické žije nyní **3190 osob (tedy asi 13 % obyvatel města) ve zhruba 1440 domácnostech**. Ještě v roce 2016 byl přitom počet obyvatel sídliště **3423, a je tedy zjevné, že dochází ke značnému poklesu počtu tamních obyvatel** (pokles o 7 % od roku 2017). **Dle dostupných statistik se v zde v průměrném měsíci roku 2020 nacházelo celkem 24**

domácností příjemců dávky hmotné nouze PnŽ s počtem 64 společně posuzovaných osob (2 % obyvatel sídliště) a 13 domácností příjemců DnB (34 SPO). Procentuální podíl sociálně znevýhodněných osob na celkové populaci sídliště tedy sice není příliš vysoký a odpovídá celkovému podílu příjemců PnŽ ve městě, nicméně pro celkový počet těchto lidí je zde patrně asi nejvyšší koncentrace ve městě. Kromě jiných příčin to souvisí i s vývojem cen místních bytů na trhu s nemovitostmi, které byly v minulosti levnější a dostupnější než ve zbytku Břeclavi. Podle řady místních aktérů však tento stav přetrvává již několik desetiletí, protože sídliště má již od svého vzniku řadu problematických predispozic. Krom zmíněné izolace a zhoršené dopravní dostupnosti, která značně prodlužuje cestu do centra Břeclavi, se jedná také o nevyhovující stavebně technický stav bytových domů a špatné prostorové dispozice samotných bytů. Přestože již proběhla regenerace veřejných prostor a technického zázemí sídliště, opravy a kultivace jednotlivých domů a bytů jsou v režii jejich vlastníků a město na ně nemá nejmenší vliv. Stejně je to i s dostupností komerčních služeb, jejichž nabídka je *Na Valtické* omezená. V poslední době se ale sídliště mění a v letech 2020 a 2021 přibýlo 137 nových bytů v rezidenčním komplexu *Na Lukách*, který částečně promění sociální strukturu sídliště i ceny bytů.

V lokalitě dlouhodobě působí mládežnická organizace Apoštolské církve - *Royal Rangers*, která zaměřila své aktivity například na provozování neformálního volnočasového centra v opuštěné kotelně, kterou organizaci za snížené nájemné nabídlo k užívání město. Prostory kotelny slouží také jako zázemí pro hlídku APK (někteří APK jsou zároveň členy sboru Apoštolské církve). Doposud neformální aktivity pro ohroženou mládež se od roku 2019 realizací projektu organizace Centrum pro komunitní práci východní Morava formálně změnili na komunitní práci zaměřenou na obyvatele sídliště (název projektu: Komunitní práce Břeclav).

Kromě uvedených aktivit na sídlišti působí s preventivně – volnočasovými a komunitními aktivitami ještě IQ Roma servis. K – centrum Oblastní charity Břeclav zase v lokalitě provozuje streetwork a monitoring míst s výskytem aplikačních pomůcek.

Další vyloučené lokality

V Břeclavi se kromě uvedených lokalit, vyskytují i další místa, potenciálně ohrožená koncentrací sociálně vyloučených osob. Nejedná se však v pravém smyslu o lokality, jako spíše o jednotlivé bytové domy či ubytovny, kde je zvýšená koncentrace osob dlouhodobě nezaměstnaných, pobírajících dávky HN, nebo lidí v nejistém bydlení. Kromě vybraných

ubytoven, částečně například ubytovny na Mládežnické ulici, nebo penzionu Pohoda, lze do výčtu zařadit azylový dům Agáta, bývalou ubytovnu firmy OTIS na ul. J. Opletala, vybrané domy na Zámeckém náměstí a část bytovek v ulici U Splavu, Okružní, Budovatelská, Slovácké, Lednické aj. Nejedná se však o žádné masivní koncentrace sociálně vyloučených osob, jako spíše o strukturální obměnu nájemníků obdobnou jako Na Valtické.

Za specifickou skupinu sociálně vyloučených lokalit můžeme v Břeclavi považovat i bezdomovecké squaty. Tyto objekty přitom naplňují definici SVL bezdomovce, protože jejich obyvatelé jsou téměř vždy nezaměstnaní, pobírající dávky v HN, často zadlužení atd. Podle našich zjištění v nich v současné době přebývá v Břeclavi asi **7 – 9 lidí**. Přitom ještě v roce 2017 to bylo dle našich odhadů asi 22 – 25 osob, a došlo tak ke značnému poklesu obyvatel squatů. Je to způsobené především tím, že objekty *Stará školka*, *Miami*, tzv. *Bunkr u Vídeňáku*, vojenský objekt *Rota* a další jsou buď opuštěné, nebo zanikly. A počet obyvatel všeobecně známého *Mlýna*, kde tradičně bydlí nejvíce osob, se průběžně snižuje.

Dle našich zjištění squaty „pohlcují“ některé lidi v bytové nouzi a fungují tak jako svého druhu alternativa nedostatečných kapacit krizového bydlení. Bydlení na squatech je však krajně nejisté a nebezpečné a spoléhat se na něj jako na řešení situace by bylo iluzorní.

Obrázek 8 – Vránův Mlýn

Zdroj: <http://tatan.rajce.idnes.cz/Breclav/>

Bytová problematika na místní úrovni

Domovní a bytový fond ve městě

Mapování počtu bytů a domů v Břeclavi a rovněž vlastnické struktury domovního a bytového fondu, jsme se podrobně věnovali ve Vstupní analýze (Šmoldas, 2017, s. 59). Podstatná část údajů vycházela ze sčítání lidu SLDB 2011. Výsledky tohoto sčítání jsou v současné době již zastaralé, nicméně žádné podrobnější výsledky zatím k dispozici nejsou, a proto nemohlo dojít ani k zevrubné aktualizaci této kapitoly.

Pro doplnění přidáváme informaci, že mezi lety 2016 - 2020 bylo v Břeclavi dokončeno celkem 242 bytů, z toho 54 v bytových domech (ČSÚ, nedatováno). Tento údaj se však kromě nové výstavby týká také bytů v rekonstruovaných či přestavovaných objektech.

Realitní trh

V Břeclavi se nové byty průběžně staví, nicméně poptávka převyšuje nabídku. Delší dobu tak vznikaly hlavně rodinné domy nebo sporadicky menší bytovky. Většími developerskými projekty (přibližně od roku 2000) byla výstavba bytového komplexu *EURO* s 87 byty, multifunkčního bytového domu *Slovan I* na ulici U Nemocnice, bytového domu *Za kasárnami* na ulici Kpt. Jaroše (30 bytů), bytových domů postavených městem na ulici Kpt. Jaroše (76 bytů) nebo Karla Hynka Máchy (62 bytů), bytového domu na Lidické (16 bytů) a bytového domu v ulici Národních Hrdinů (8 bytů). V posledních několika letech se však situace na realitním trhu mění a výrazně roste poptávka po menších bytech a také po nájemním bydlení. Od roku 2018 se proto tempo výstavby výrazně zrychlilo a vznikl například bytový komplex *Lake Tower* (61 bytů), dokončuje se výstavba polyfunkčního domu *Slovan II* na ulici U Nemocnice, kde vznikne asi 56 nových bytů, dokončují se práce na bytovém komplexu *Na Lukách* (ul. Na Valtické), kde celkem ve třech bytových domech vznikne 137 bytů (s dispozicemi 1 +KK a 2 + KK) a probíhají přípravné práce developerského projektu *Rezidence Na Mlýně*, kde má vzniknout asi 35 nových bytů.

Obrázek 9 – Bytový komplex "Na Lukách" v Břeclavi

Zdroj: ASZ (foto Martin Šmoldas)

Prodejní ceny bytů a nájemné

Namátkovým průzkumem stránek realitních kanceláří a rozhovory s několika lidmi, kteří se věnují trhu s nemovitostmi, jsme dospěli k poznatku, že v Břeclavi se nyní nabízejí k prodeji hlavně byty s dispozicí 2 + 1 a 3 + 1. Jejich průměrná prodejní cena se pohybuje okolo 3 500 000 Kč. Ještě na přelomu let 2016/2017 byly přitom ceny bytů výrazně nižší, a stály okolo 1 600 000 – 2 000 000 Kč. Do jisté míry ani už neplatí informace, že byty Na Valtické jsou levnější, než ve zbytku města, protože aktuálně jsou ceny u bytů srovnatelné s celou Břeclaví (přitom v roce 2017 jsme uváděli informaci, že cena za byt 2 + 1 se zde pohybuje okolo 850 000 Kč (cca 45 m²) a za byt 3 + 1 okolo 1 225 000 Kč (cca 70 m²). Nejlevnější byty lze pořídit v dražbách domů zatížených exekucí. Celkový počet bytů nabízených v Břeclavi k prodeji však není příliš velký a jedná se spíše o jednotky. V minulých letech sice došlo k realizaci výstavby několika bytových komplexů, nicméně tyto byty jsou většinou prodány ještě před dostavěním.

Nájemné se pohybuje v průměru okolo částky 9 7000 Kč za pronájem bytu 1 + 1 (1 + kk), 11 100 Kč za pronájem bytu 2 + 1 (2 + kk), a 13 500 Kč za pronájem 3 + 1 (3 + kk) v závislosti na lokalitě, podlahové ploše a standardu bytu. V cenách nájemného se přitom sídliště Na Valtické jako celek od zbytku města příliš neodlišuje. Obecně však lze říci, že celkový počet bytů, které jsou v Břeclavi nabízeny k pronájmu je omezený, a pohybuje se pouze v řádu jednotek (v době výzkumu bylo nabízeno k pronájmu cca 15 bytů), nicméně každoročně se

mírně zvyšuje. Průměrná výše nájmu je v Břeclavi vysoká a srovnatelná s jinými většími městy.

Městský bytový fond

Privatizace městského bytového fondu

Podrobnému popisu privatizace městských bytů jsme se věnovali ve Vstupní analýze Břeclav (Šmoldas, 2017, S. 60 – 63). Pro doplnění kontextu přidáváme několik informací o stávající situaci.

Od roku 2017 bylo odprodáno či převedeno celkem 112 městských bytů. Většina z těchto odprodejů byla však plánována již v roce 2017. Jednalo se o následující adresy a bytové jednotky:

- Dělnická 802/4 (1 byt)
- Fučíkova 305/86 (1 byt)
- Národních hrdinů 2010/18 (6 bytů)
- Národních hrdinů 300/47 (7 bytů)
- Na Pěšině 3168/18 (6 bytů)
- Kpt. Jaroše 1424 (66 bytů)
- Kpt. Jaroše 1425 (10 bytů)
- Nádražní 971/93 (6 bytů)
- Nádražní 967/85 (2 byty)
- Okružní 1114/4 (3 byty)
- Okružní 999/5 (4 byty)

Větší část odprodaných či převedených bytů, byla postavena v letech 1997 – 2004 s pomocí dotace *Ministerstva pro místní rozvoj* (dále jen MMR) nebo *Státního fondu rozvoje bydlení* (dále jen SFRB) a od počátku se počítalo s tím, že bude nájemníkům převedena (odprodána) do osobního vlastnictví. „*Celkem bude převedeno 20 bytů (půdních vestaveb) v roce 2017 a 76 bytů v roce 2024.*“ (Šmoldas, 2017, s. 65). Za tímto účelem na jednotlivých adresách nájemníci založili bytová družstva, protože se s tímto převodem počítalo už v době výstavby bytů. Na adresách Nádražní 85 a Okružní 4 a 5, kde nebyly všechny tyto byty odprodány (z důvodu nezájmu či finanční situace nájemníků), je město podílníkem SVBJ v rámci celého bytového domu. Zmíněné odprodeje se týkaly domů na ulicích Kpt. Jaroše, Nádražní a Okružní.

I s odprodejem dalších bytů se počítalo již v roce 2017. Opět viz zmínka ve vstupní analýze: „*Zbýlých 40 bytů se město chystá odprodat. V roce 2017 se to přitom dotkne asi 13 – 20*

(standardních) bytů.“ (Šmoldas, 2017, S. 66). Doposud se přitom prodalo 21 těchto bytů a plánuje se dalších 17, takže čísla uvedená ve VA přibližně odpovídají realizovaným odprodejům). Zmíněné odprodeje se týkaly domů na ulicích Dělnická, Fučíkova, Národních hrdinů a Na Pěšině. Jednalo se například o byt v rodinném domě, zbývajícím byt v rámci SVJ a další. Prodaný bytový dům se šesti byty na adrese Národních hrdinů 2010/18 byl dlouhodobě prázdný a město pro něj nenašlo jiné využití.

Mimo uvedených již prodaných či převedených bytů, se počítá s dokončením víceméně plánovaných převodů na těchto adresách a bytových jednotkách.:

- Národních hrdinů 311/20 (10 bytů)
- Národních hrdinů 300/47 (3 byty)
- Sady 28. Října 588/2 (4 byty)

Naopak se neprodaly některé byty v jinak většinově převedených vystavených domech z pomoci dotace MMR nebo SFRB. Důvodem byl nezájem nebo finanční situace oprávněných nájemníků. Tyto byty si plánuje město ponechat. Jedná se o následující:

- Nádražní 967/85 (4 byty)
- Okružní 1114/4 (1 byty)
- Okružní 999/5 (2 byty)

Stávající bytový fond města

Město Břeclav je současné době vlastníkem 210 bytů, což představuje zhruba 2 % všech bytových jednotek na území města. Ještě v polovině roku 2017 bylo přitom ve vlastnictví obce bytů 322 (Šmoldas, 2017, s. 63), došlo tak ke snížení počtu bytů o přibližně o 35 %. Pokud vydělíme počet obyvatel počtem obecních bytů, vychází nám **v Břeclavi přibližně jeden obecní byt na 108 obyvatel.**

V obecních bytech v době výzkumu bydlelo **393 lidí, tedy asi 1,6 % obyvatel Břeclavi. Z toho 296 bydlelo ve standardních bytech, 12 osob ve služebních bytech a 85 v bytech pro seniory nebo osoby zdravotně postižené.** V obecních bytech se dle našich odhadů nacházelo přibližně **20 domácností (cca 13 % z celkového počtu příjemců dávky HN – PnŽ ve městě a cca 9 % z celkového počtu městských bytů) příjemců dávek hmotné nouze s odhadovaným počtem společně posuzovaných osob 60 (cca 11 % z celkového počtu ve městě a cca 15 % z celkového počtu obyvatel městských bytů).**

Byty ve vlastnictví města, lze rozčlenit do následujících kategorií:

- **Standardní byty** pro běžný nájem, neboli tzv. **trvale nájemní byty** (123 bytů)
- **Služební byty** (3 byty)
- **Byty** pro seniory a osoby zdravotně postižené, neboli tzv. **Penzion** (81 bytů).

Strukturu a počet městských bytů přibližuje tabulka 12.

Tabulka 11 – Přehled bytů ve vlastnictví města Břeclav

Adresa	Počet bytů	Poznámka
Bratislavská 2238/4	4	
Hraniční 34	1	Služební byt (kulturní dům Poštorná)
Hřbitovní 3347/57	1	Hasičská zbrojnice. Služební byt (Hasiči)
Chodská 1371/2	4	Nedostatečně identifikovatelný vlastník. Město pronajímá.
J. Černého 505/14	1	Rodinný dům
Kpt. Jaroše 1424	3	Bezbariérové byty
Krátká 1284/8	24	
Lanžhotská 449/11	4	
Riegrova 1012/27	13	Z toho 1 půdní
Na Pěšině 3168/18	1	SVJ
Nádražní 967/85	4	SVJ
Národních odboje 1217/17	2	Nedostatečně identifikovatelný vlastník. Město pronajímá.
Národních hrdinů 311/20	6 + 4	4 půdní (na 90 % se odprodají)
Národních hrdinů 300/47	1 + 5	5 půdních, SVJ (část se odprodá, 2 půdní byty a 1 samostatný městu zůstanou)
Na Zahradách 1133/19	12	
Na Zahradách 1137/20	16	
Na Zahradách 1111/21	15	
Okružní 999/5	2	Byt v rámci SVJ
Okružní 1114/4	1	Byt v rámci SVJ
Pohansko 206	1	Služební byt (Správa záměčku)
Sady 28. Října 588/2	4	
Veslařská 2851/3	1	Rodinný dům
Seniorů 3169/1	81	Penzion pro seniory a osoby se zdravotním postižením (bývalá DPS)

Zdroj: MěÚ Břeclav; vlastní zpracování ASZ

Obsazování, chod a údržbu bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené, zajišťuje od roku 2020 příspěvková organizace *Domov seniorů města Břeclavi*. Tyto byty jsou umístěny v jediném objektu na ulici Seniorů 1.

Ze standardních bytů je většina (81) koncentrována v lokalitě Na Zahradách, Riegrova a Krátká. Dále zbývá několik bytů v již odprodaných či převedených nemovitostech, kde se město stalo členem společenství vlastníků jednotek (SVJ) – těchto bytů je celkem 13. Specifickou podkategorií standardních bytů tvoří 2 nemovitosti (se 6. byty), které jsou v držení *Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových* (dále jen UZSVM) a město Břeclav v nich vykonává správu, dokud nebude nalezen právoplatný restituent nebo jeho příbuzní (viz poznámka *nedostatečně identifikovaný vlastník*). Zbývající standardní byty se

nacházejí ve dvou rodinných domech (2 byty) a třech bytových domech (24 bytů), kde však s velkou pravděpodobností ještě dojde **k převedení či odprodeji dalších asi 17 bytů**.

Dispozice a obsazenost bytů

Městské byty mají různé dispozice, prostorové členění a jsou také obsazené různým počtem osob. Podrobné informace o dispozicích a obsazenosti bytů přináší tabulky 13 a 14.

Tabulka 12 – Dispozice standardních a služebních bytů ve vlastnictví města Břeclavi

Dispozice bytů	Počet bytů
1 + 1/1 + kk	55
2 + 1/2 + kk	61
3 + 1/3 + kk	13
4 + 1/4 + kk a větší	X

Zdroj: MěÚ Břeclav; vlastní zpracování ASZ

Tabulka 13 – Obsazenost městských bytů dle jednotlivých dispozičních typů

Počet osob	1	2	3	4	5	6 a více
Dispozice bytů						
1 + 1/1 + kk	15	15	12	3	2	2
2 + 1/2 + kk	18	16	8	9	3	4
3 + 1/3 + kk	5	1	5	2	0	0

Zdroj: MěÚ Břeclav; vlastní zpracování ASZ

Jak je patrné z výše uvedených tabulek, z hlediska standardních a služebních bytů jsou v bytovém fondu města nejvíce zastoupeny byty s dispozice 2 + 1 / 2 + kk s počtem 61 bytů a 1 + 1 / 1 + kk s počtem 55 bytů. Bytů s většími dispozicemi je potom pouze 13.

Z hlediska obsazenosti je vidět, že celkem 37 bytů (včetně bytů s dispozicemi 3 + 1 / 3 + kk) – tedy 29 % bytů, je obsazeno pouze jednou osobou. Dále 32 bytů je obsazeno dvěma osobami, 35 bytů třemi osobami a 14 bytů čtyřmi osobami. Celkem 11 bytů o rozměrech 1 + 1 / 1 + kk a 2 + 1 / 2 + kk, je obsazeno pěti, nebo šesti a více osobami a lze se předpokládat, že mohou být i přelidněné. V době výzkumu byly obsazeny všechny tyto byty.

Podrobné informace o dispozicích a obsazenosti bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené přináší tabulky 15 a 16.

Tabulka 14 – Dispozice bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené

Dispozice bytů	Počet bytů
1 + 1/1 + kk	73
2 + 1/2 + kk	7
3 + 1/3 + kk	X

4 + 1/4 + kk a větší	1
----------------------	---

Zdroj: DS Břeclav; vlastní zpracování ASZ

Tabulka 15 – Obsazenost bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené dle jednotlivých dispozičních typů

Počet osob	1	2
Dispozice bytů		
1 + 1/1 + kk	69	1
2 + 1/2 + kk	X	6
3 + 1/3 + kk	X	0
4 + 1/4 + kk a větší	X	1

Zdroj: DS Břeclav; vlastní zpracování ASZ

Byty pro seniory a osoby zdravotně postižené v tzv. Penzionu na ulici Seniorů jsou více standardizované a převládají byty s dispozicemi 1 + 1 / 1 + kk s jednotnou podlahovou plochou. Je to dáno i tím, že většina těchto bytů se nachází v jednom objektu. V budově se nachází pouze 7 bytů s dispozicemi 2 + 1 / 2 + kk a 1 byt s dispozicemi 4 + 1 / 4 + kk.

Z hlediska obsazenosti je vidět, že celkem 69 bytů – tedy 85 % bytů, je obsazeno jednou osobou a 8 bytů je obsazeno dvěma osobami. V době výzkumu byly celkem 4 byty neobsazené.

Bytová politika a správa bytového fondu

V Břeclavi v současné době neexistuje žádný závazný dokument či plán pro bytovou politiku budoucí. Nakládání s bytovým fondem tak bylo doposud určováno vybranými rozhodnutími rady či zastupitelstva města, která stanovila, které byty budou odprodány, a které si město ve vlastnictví ponechá. Směřování bytové politiky je částečně naznačeno v dokumentu Metodika prodeje bytových domů z bytového fondu města Břeclav, kde se dočteme „Město preferuje poskytování regulovaného nájemního bydlení sociálně potřebným. Naopak vyšší standard bydlení by neměl být předmětem individuální podpory z veřejných prostředků. Nedílnou součástí bytové politiky města je také požadavek na efektivní správu a údržbu bytového fondu.“²⁸ V roce 2020 byla ve spolupráci vedení města se sociálním odborem vytvořena Koncepce sociálního bydlení města Břeclavi (Matušinová, Laubová, 2020), která obsahuje stručný popis situace, vizi pro možné realizace konkrétních záměrů sociálního bydlení a návrh kritérií pro přidělování sociálních bytů. Dokument však není pro město závazný a neobsahuje konkrétní kroky pro další realizaci záměrů.

²⁸ Metodika prodeje bytových domů z bytového fondu města Břeclav. Článek 1.

Přidělování městských bytů a výše nájemného

Ročně se uvolňuje asi 1 – 2 městské byty, které však musí obvykle projít dílčí rekonstrukcí, než se přidělí dalšímu nájemníkovi. Zájemci o městské bydlení jsou evidováni v seznamu uchazečů, který je každým rokem aktualizován a v době výzkumu se v něm nacházelo asi **190 lidí**. Nejedná se však o pořadník (zrušený v roce 2012), nýbrž pouze o seznam evidovaných uchazečů, kteří následně mohou reagovat na jednotlivé nabídky bytů. Žádosti jsou bodovány a následně posuzovány majetkovou komisí města Břeclav a na základě doporučení této komise potom schvalovány Radou města. Postup při přidělování bytů se řídí *Směrnicí Rady města Břeclavi č. 2/2016, o pravidlech nájmu, výpůjčky a zřizování věcných břemene u nemovitých věcí ve vlastnictví města Břeclav*.

Zájemci o bydlení v bytech pro seniory a osoby zdravotně postižené jsou *evidováni pořadníku žadatelů o přidělení pronájmu bytu v Penzionu*, ve kterém se v době výzkumu **nacházelo 81 osob**. Žádosti jsou bodovány a dále posuzovány sociální a zdravotní komisí města Břeclavi. Na základě doporučení této komise jsou potom schvalovány Radou města. Postup při přidělování bytů se řídí *Zásadami pro poskytování bytů v Penzionu pro seniory a osoby se zdravotním postižením*.

Městské byty jsou pronajímány na dobu určitou jednoho roku s možností prodloužení až na dobu neurčitou. U většiny městských bytů jsou v současnosti uzavřeny smlouvy na **dobu neurčitou**. Konkrétně se jedná o **117 standardních nebo služebních bytů a 72 bytů pro seniory nebo osoby zdravotně postižené. U dalších 7 standardních bytů je smlouva uzavřena na 3 – 6 měsíců a u 5 bytů na 6 – 12 měsíců**. Kratší smlouvy jsou také uzavřeny u bytů pro seniory a osoby zdravotně postižené. U těchto bytů je kratší smlouva uzavřena na **3 – 6 měsíců a u 2 bytů, a u 3 bytů na 6 – 12 měsíců**.

Výše nájemného je v městských bytech rozdělena do dvou kategorií. V někdejších bytech zvláštního určení, mezi které patří byty pro seniory a zdravotně postižené, je od 1. 1. 2020 stanoveno nájemné 19,62 Kč za m² (výše nájemného za podlahovou plochu vč. movitých věcí, se zde aktuálně pohybuje v rozmezí 835 Kč – 1935 Kč), přičemž od 1. 1. 2023, se počítá se zvýšením nájemného na 23,50 Kč. V ostatních, standardních a služebních bytech je potom jeho smluvní výše stanovena na 66 Kč za m².

Dluhy na nájemném

Vybírání nájemného se neobejde bez problémů s placením a vznikem dlužných částek. V listopadu 2021 město evidovalo 21 dlužníků na nájemném, z toho 11 v lokalitě Na

Zahradách, Riegrova, Krátká. Celkový dluh na nájemném činil 155 00 Kč. Nejčastější způsob upomínání na dlužnou částku bylo doporučené psaní nebo telefonicky. První upozornění na dlužnou částku bylo prováděno v době 1. měsíce od vzniku prodlení

Město umožňovalo úhradu dluhu formou splátkového kalendáře. V roce 2020 bylo umožněno takto splácet svůj dluh formou sedmi osobám, z toho pravidelně splácely čtyři.

Aktuálně sazba penále byla nastavena jako zákonný úrok z prodlení (REPO sazba + 8% p. a.), s tím, že při splácení dlužné částky splacení dlužné částky a schválení radou města, případně zastupitelstvem města (dle výše částky), bylo možné penále odpustit až do výše 100%.

K vymáhání nesplacených dluhů město využívalo ve většině případů služeb soudního exekutora, kterému byly případy předávány po nabytí moci soudního rozsudku.

Plánovaná opatření v oblasti sociálního bydlení

Město dlouhodobě uvažuje o využití bývalé policejní ubytovny na ulici *U Splavu* pro účely sociálního bydlení. Ve hře je přestavba domu na sociální ubytovnu nebo několik malometrážních bytů. V minulých letech (2019 a 2020) byla budova v zimních měsících využívána jako tzv. útulna pro osoby bez přístřeší a v červenci a srpnu 2021 jako dočasná alternativa poškozené a následně zbourané (v důsledku krupobití a vichřice) sociální ubytovny provozované v objektu bývalého azylového domu Charitou Břeclav na ulici *U Sýpek*.

Na úrovni města se o zřízení krizového či sociálního bydlení uvažuje minimálně již 15 let. Různé podoby návrhů se objevují v některých strategických dokumentech a jednotlivé neziskové organizace se snaží myšlenku podporovat a občas do diskuze vstupovat s pozitivními impulzy, nicméně zatím bezúspěšně. Dlouhodobě se hovoří například o potřebě zřízení noclehárny pro osoby bez domova. Kromě SPSZ za působení Agentury se více či méně konkrétní modely sociálního bydlení naposledy objevují v návrhové části *Strategického plánu rozvoje města Břeclavi*. Kromě **dlouhodobě plánované rekonstrukce či nového vybudování Azylového domu**, která se objevuje na straně 17, je zde jako prioritní opatření zmiňována také **rekonstrukce bývalé policejní ubytovny**, obojí s dokončením v roce 2017 (které se ovšem neuskutečnily) Na dalších stranách SPRM nalezneme sekci nazvanou *zásobník projektů*, kde je na straně 20 jako ideový záměr pro léta 2016 – 2020 uváděno například také (bez větších podrobností) **sociální bydlení**. **Je však nutné konstatovat, že žádný z těchto plánů zatím nebyl nerealizován a naopak dochází k úbytku jak městských bytů, tak dokonce i ubytovacích kapacit pro cílovou skupinu osob ohrožených ztrátou bydlení či bezdomovectvím.**

Nejčerstvější snahy o rozpracování návrhů směřujících k sociálnímu bydlení, sahají do roku 2020, kdy **vznikla Koncepce sociálního bydlení města Břeclavi** (Matušinová, Laubová, 2020), která obsahuje stručný popis situace, vizi pro možné realizace konkrétních záměrů sociálního bydlení a návrh kritérií (včetně bodového systému) pro přidělování sociálních bytů. Víze obsahuje například záměr výstavby dvou samostatných sociálních domů v lokalitě U Splavu 3047/2b, každý s kapacitou 12 bytů (z toho 6 pro jednotlivce a 6 pro rodiny) a 30 osob a dále ve stejné lokalitě výstavbu několika samostatně stojících domků vhodných pro seniorské bydlení s předpokládanou kapacitou 8 osob. Další lokalitou, se kterou koncepce počítá, je na ul. Hájové v Poštorné, kde by po odkoupení části pozemku mohla formou tzv. modulárního bydlení vzniknout například ubytovna pro zaměstnance technických služeb nebo sociální dům s krizovým bytem.